

31 Mart ve HDP

PERİHAN KOCA
MESUT YEĞEN
İRFAN AÇIKGÖZ
HÜSEYİN TUNÇ
BERXWEDAN YARUK
ONUR GÜLBUDAK
HAYRİ DEMİR
MEHTAP TOSUN
ERTUĞRUL KÜRKCÜ
İLYAS ERDEM

NİSAN 2019 / SAYI 20

www.gazeteduvar.com.tr

duvardibi

Bu sayıda...

4

HDP'nin seçim stratejisi ve
31 Mart'ın açığa çıkardıkları

9

HDP ve 31 Mart

14

HDP üzerinden bir seçim
okuması

19

Dersimiz Dersim!..

23

Geleceğin mazbatası Leyla
Güven ve müzakere

27

Maçoğlu şişesi

31

31 Mart: Cin şişeden çıktı

35

Kimliksel kompozisyonlarıyla Dersim'in
seçimi ya da seçimin Dersim'i

39

31 Mart'tan sonra siyaset:
'Gezi' ve 'Berxwedan'

46

2019 yerel seçimlerinde zorunlu göçün
metropollerde siyasal/sosyal dönüşüme
etkisi

Selamlar,

Gazete Duvar yayına başladığı günden bu yana sadece enformatik içeriği değil, o içeriklerin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli düşünsel, uzmanlığa dayalı içeriğin üretim ve sunumuna da önem vermeye gayret etti. İnternetin sağladığı hızlı enformasyon ve bilgi akışının yararlarının yanı sıra, bir müddet sonra baş edilmesi zor bir kargaşaya, en özetle aranan şeyin bulunmasını güçleştiren bir entropiye yol açmak gibi zararlı yönleri de olduğu malum. Bu güçlüğü aşabilmek için Duvar Kitap ile başladığımız derlemelere Duvar Dibi ile devam ediyoruz. Başlangıç itibarı ile Gazete Duvar'ın Forum sayfalarında kullanılan metinlerin bir derlemesinden oluşan dergimizin yirminci sayısının başlığı '31 Mart ve HDP'

Perihan Koca, Mesut Yeğen, İrfan Açıkgöz, Hüseyin Tunç, Berxwedan Yaruk, Onur Gülbudak, Hayri Demir, Mehtap Tosun, Ertuğrul Kürkçü, İlyas Erdem ise '31 Mart ve HDP' dosyamıza katkıda bulunan isimler.

Her zaman dediğimiz gibi: Gayret bizden himmet okurdan... İyi okumalar.

Yayın Tarihi: Nisan 2019

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Duran Topuz

Yayına Hazırlayan: Cennet Sepetci

AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San. ve Tic. A.Ş. adına Yayın Sahibi: Vedat Zencir

İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ömer Araz

Katkıda Bulunanlar: Perihan Koca, Mesut Yeğen, İrfan Açıkgöz, Hüseyin Tunç, Berxwedan Yaruk, Onur Gülbudak, Hayri Demir, Mehtap Tosun, Ertuğrul Kürkçü, İlyas Erdem

Yönetim Yeri: Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635

Duvar Dibi Dergi'de yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

<https://gazeteduvar.com.tr>

info@gazeteduvar.com.tr

HDP'nin seçim stratejisi ve 31 Mart'ın açığa çıkardıkları

Kürt halkı, tüm otoriteryan politikalara karşı, kitlesel Newroz mitinglerinin yarattığı güven ve Leyla Güven'in simgeleşen direnişinin yarattığı meşruiyetin basıncıyla, iradesini sandığa yansıtmuş oldu. Şimdi o iradeyi siyasallaştırmak ve aynı oranda toplumsallaştırma görevi HDP'nin önünde duruyor.

PERİHAN KOCA

Amasız ve fakatsız, söylemek gerekir ki, 31 Mart yerel seçimlerinin kazanan ve kazandıran en önemli güçlerinden biri Halkların Demokratik Partisi (HDP)'dir.

HDP'nin yerel seçimlerde uyguladığı stratejik ve taktik yönelim büyük oranda başarıya ulaşmıştır.

Batıda Cumhur İttifakı'nı geriletme ve kaybettirme, Kürt illerinde ise kayyumlara karşı halkın iradesine dayalı yerel belediyeçiliği yeniden kazanma politikası önemli ölçüde karşılık buldu.

Beklenildiği üzere, Kürt seçmen, yerel seçimlerde kilit rol oynamış oldu.

Seçim tablosuna yansıdığı şekliyle de, bir kez daha anlaşılıyor

ki, HDP tabanı, iktidarın faşizan yürüyüşünü durdurmak için seçime gitti ve demokratik bir ülkede yaşama özlemini bir kez daha sandığa yansıtmış oldu.

SAVAŞ YÖNELİMİ VE DÜŞMANLAŞTIRILAN KÜRT SİYASETİ

Asla, olağan ve eşit koşullarda bir seçim süreci yaşanmadığı herkesin malumu. Ki hâlâ oldukça tartışmalı ve de sonuçları nereye evrileceği muğlak olan seçim gündeminin artçılarını yaşamaya devam eden bir siyaset anomalisi içerisindeyiz.

Ancak HDP için seçim dönemi, bıçak sırtında bir siyaset atmosferinde yaşandı, yaşanmaya da devam ediyor.

Örgütlenme özgürlüğünün, kampanya ve propaganda hakkının iktidar güçleri dışında tüm siyasi partilerin elinden alındığı ve hatta yasak edildiği, halkın seçme özgürlüğünün mütemadiyen manipüle edildiği, tüm süreci kendi çıkarları doğrultusunda organize eden devletin bütün imkanlarına el konularak işletilen, iktidar güdümünde bir seçim dönemi daha yaşadık.

Adeta garnizona dönüştürülen Kürt illeri, sokağa çıkma yasakları ve olağanüstü hal ilanlarıyla kuşatma altına alındı.

Kürt bölgelerinde artık şehrin rutini haline getirilen bu gerçek ve HDP'ye siyaset yasağı, tarihsel Kürt düşmanlığı politikaları hasebiyle de siyasetin normalitesi olageldi.

İktidarın politik yönelimi dolayısıyla, savaş koşulları, Kürt illerinde yerleşik hale getirildi.

Halihazırda, siyasi temsilcilerinin ve üyelerinin binlercesi tutsak edilmiş olan HDP'ye yönelik gözaltı ve tutuklama operasyonları da aynı oranda normalize edildi.

Öyle ki, seçim arifesinde ve seçim sabahı HDP görevlilerine ve müşahitlerine yönelik gerçekleştirilen operasyon dalgaları seçim kampanyasının bir parçası olmuş durumda.

Her defasında, egemenlerin emniyet sibobu olarak, savaş sopasına sarılan, Kürt halkına ve onun siyasi mücadelesine müdahale eden devlet ve iktidar güçleri, ülke siyasetinde tüm okları üzerine saldırdığı HDP'yi "ortak düşman" ilan ederek siyasetini yürütüyor.

Seçimin ana omurgasını oluşturan devletin bekası propagandasının yoğunluklu olarak HDP ve Kürt siyasetine dayandırılması tam da bunun ürünü.

//

Her defasında, egemenlerin emniyet sibobu olarak, savaş sopasına sarılan, Kürt halkına ve onun siyasi mücadelesine müdahale eden devlet ve iktidar güçleri, ülke siyasetinde tüm okları üzerine saldırdığı HDP'yi "ortak düşman" ilan ederek siyasetini yürütüyor.

Seçimin ana omurgasını oluşturan devletin bekası propagandasının yoğunluklu olarak HDP ve Kürt siyasetine dayandırılması tam da bunun ürünü.

//

O da yetmiyor, el yükseltilerek, HDP'nin yüksek oy oranıyla kazandığı dört ilçede (Bağlar yüzde 70, Tuşba yüzde 53, Edremit yüzde 52, Çaldıran yüzde 53) halk oylarıyla seçilen belediye başkanları KHK ile ihraç edildi gerekçesiyle yok hükmünde sayılıyor, belediye mazbatasını seçimde ikinci oy oranına sahip AKP'li adaya veriliyor. Halkın seçme hakkı ve iradesinin üzerinden atlanarak, legal olmayan bir darbe daha vurulması kararı YSK eliyle uygulamaya konuluyor.

Seçimin hemen ardından yaptığı balkon konuşmasında defalarca "Kürt kardeşlerime teşekkürler" laflarına başvuran Erdoğan'ın ivedilikle Fırat'ın doğusuna operasyon mesajlarını dillendirmeye başlaması tesadüfi değil. Ortadoğu'ya ve özellikle de Kürt bölgelerine karşı askeri operasyon üzerinden gündemleştirilen savaş yönelimi, faşizm olasılığının hâlâ devrede olduğu ülke gündeminde, Erdoğan'ın seçim sonrası izleyeceği adımların işaretlerini veriyor.

Yenilginin faturasının bir yerlere kesilmek isteneceği, özellikle de "tarihsel düşman" Kürtlere ve onun mücadele dinamiklerine kesileceği açık.

Ancak, "vatansever-terörist" iklimi üzerinden ülkeyi bölerek, ayrıştırarak, ötekileştirerek ilerlettiği beka politikasının istediği karşılığı yaratmadığı aşikar. Ve şimdi bir de ciddi bir meşruiyet krizi içerisine girmiş durumda.

Ama, Türkiye'nin tarihsel genetik kodları ortada, yükseltilen milliyetçilik söyleminin kazananının MHP olduğu görülüyor. Önümüzdeki dönem devreye sokulabilecek, askeri operasyonlar, ırk ve mezhep çatışmaları olasılığı önemli bir gündem olarak önümüzde duruyor.

KAYYUM POLİTİKASI KAYBETTİ

Şimdilerde, seçimin bir darbe olduğunu dillendirmeye, çalınan oylardan, yapılan hile ve usulsüzlüklerden, haktan, hukuktan söz etmeye başlayan iktidar bloku, seçim sonuçlarını askıda tutuyor, kaybettiği yerlerde "hukuka" yaslanarak sandıkları yeniden saydırıyor, hatta seçimi yeniletmeyi gündemine alıyor.

Ancak kıl payı kazandığı yerlerde itirazları reddediyor, sandığa saygı duyulmasını istiyor. Kazanan belediyelere mazbataları verilmiyor.

O da yetmiyor, el yükseltilerek, HDP'nin yüksek oy oranıyla kazandığı dört ilçede (Bağlar yüzde 70, Tuşba yüzde 53, Edremit yüzde 52, Çaldıran yüzde 53) halk oylarıyla seçilen belediye başkanları KHK ile ihraç edildi gerekçesiyle yok hükmünde sayılıyor, belediye mazbatasını seçimde ikinci oy oranına sahip AKP'li adaya veriliyor. Halkın seçme hakkı ve iradesinin üzerinden atlanarak, legal olmayan bir darbe daha vurulması kararı YSK eliyle uygulamaya konuluyor.

Kimsenin "bu ne perhiz bu ne lahana turşusu" deyip şaşırmadığı bir şekilde, artık herkes her şeyi biliyor, görüyor. Ve ama öfke de büyüyor, bileniyor.

Yerel seçimlerde, Kürt seçmen örgütlü gücüne dayanarak, kayyum politikasına kaybettirdi. Bir şekilde mazbataları alacak, ilan ettiği üzere, kayyum ve KHK uygulamalarıyla kapatılan birimlerinden başlayarak kendi sürecini başlatacak.

Cebelleşeceği ilk gündem; kayyum atanan belediyelerde tespit edilen ve kayıtlara geçirilmesine rağmen iktidarın hasıraltı ettiği yüzlerce usulsüzlük, Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre, 11 milyon 741 lira olarak açıkladığı belediye borçları ve seçim öncesinde geçirilen yerel yönetim yasasıyla kurumsallaşan yerellerin merkezden yönetilmesi basıncı olacak.

Ancak, kayyumdan arta kalan ve iktidarın dayattığı gündemler yanında, Kürt siyasetinin esas gündemi; yeni bir yerel yönetim anlayışının ve toplumsal örgütlenmenin inşası olacaktır, olmalıdır.

Zira, onlarca yıllık belediyeçilik deneyiminde, geliştirdiği önemli pratikleri gözetken bir yerden, henüz yerel yönetimlerde tam bir başarı yakalayamadığı da açık ve hatta sol kamuoyuna yansıdığı kadarıyla, hareketin önemli tartışma gündemlerinden biri belediyeçilik perspektifi.

Yukarıdan aşağıya işleyen bürokratik kastlaşmış tarzın terk edileceği bir pratiğin sergilenmesi, statükonun ötesine geçecek şekilde, halkın karar ve denetim mekanizmalarına yerleştirileceği, halkçı demokratik yerel yönetim modeli ve program iddiasının yaşamın içinde somutlanması gerek

ve yeni dönemin açığa çıkardığı olanaklar açısından da bu gündem son derece elzem.

Bir taraftan geçtiğimiz seçimlerde kazandığı ve ama devlet basıncı yanında, HDP'nin kimi politikalarının halkta karşılık bulmaması dolayısıyla da oy kaybettiği yerler var. Ki, buna müteakip HDP bu süreçte bir özeleştirel döneme gireceklerini de açıklamış oldu.

Dolayısıyla, siyasal ve toplumsal alanın örgütlenmesi Kürt siyasetinin en ivedi gündemi olarak beliriyor.

FIRSATLARI DEĞERLENDİRMEK

31 Mart seçimleriyle birlikte, halkçı demokratik, toplumsal güçlerin önü açıldı.

Öte yandan, HDP de önemli bir ağırlığı olan, belirleyici bir faktör olarak öne çıkıyor. Ancak, açığa çıkan fırsatlar iyi değerlendirilirse.

Malum, 7 Haziran'ın umut iklimi muhalefet odaklarının süreci yönetememesi ve beliren rehavet havasıyla, 24 Haziran'da yaratılan olumlu hava başta halka karşı sorumlu davranmayan CHP olmak üzere muhalefet güçlerince iyi değerlendirilemedi, halktan yana oluşan iklim berhava edildi. Tarihsel bir fırsat ellerimizin arasından yitip gitti.

Evet, yeni dönem son derece kritik ve tarihsel olasılıkları ve imkanlarıyla karşımızda duruyor.

Kürt halkı, tüm otoriteryan politikalara karşı, kitlesel Newroz mitinglerinin yarattığı güven ve Leyla Güven'in simgeleşen direnişinin yarattığı meşruiyetin basıncıyla, iradesini sandığa yansıtmış oldu. Şimdi o iradeyi siyasallaştırmak ve aynı oranda toplumsallaştırma görevi HDP'nin önünde duruyor.

//

Bir taraftan geçtiğimiz seçimlerde kazandığı ve ama devlet basıncı yanında, HDP'nin kimi politikalarının halkta karşılık bulmaması dolayısıyla da oy kaybettiği yerler var. Ki, buna müteakip HDP bu süreçte bir özeleştirel döneme gireceklerini de açıklamış oldu.

Dolayısıyla, siyasal ve toplumsal alanın örgütlenmesi Kürt siyasetinin en ivedi gündemi olarak

//

beliriyor.

HDP ve 31 Mart

Türkiye'nin batısındaki Kürtleri heyecanlandıran "Ak Parti-MHP rejimini sarsmak" türünden bir motivasyonun, bu türden bir heyecanın bölgede yaratılmamış olması HDP'deki kan kaybının esas sebebi olsa gerek ve bu heyecan yaratılmadıkça söz konusu kan kaybı devam edeceğe benziyor.

MESUT YEĞEN

Artık illa ki içinden çıkacakmışız gibi görünen yeni rejimi arkada bırakmanın başlangıç tarihi 31 Mart, kilit hareketiyse Kürtlerin CHP adaylarına verdiği destek olacak görünüyor. 31 Mart'la beraber yeni rejimin dengesi bozuldu, CHP de iyi kötü 'yönetebilir' bir aktör olma sıfatı edindiyse, bu İstanbul, Ankara, Adana, Mersin ve Antalya belediyelerinin Ak Parti ve MHP'den CHP'ye geçmesiyle, bu da HDP ve Demirtaş'ın çağrısına uyan bu şehirlerdeki Kürtlerin CHP'yi desteklemesiyle oldu.

Durum buysa eğer, HDP için bir seçim zaferinden söz etmek mümkün. Seçmenlerini Cumhuriyetin bildik Kürt meselesi siyasetinin mimarı olmakla kalmayıp Kürt meselesinin 2015 sonrasında aldığı halin seyircisi ve destekçisi olan CHP'yi neredeyse firesiz bir biçimde desteklemeye ikna etmiş olmanın hafife alınabilir bir tarafı yok.

//

Manzara şu: HDP'nin bölgedeki kan kaybı devam ediyor ve HDP geleneğinin kesinkes hakim olduğu çekirdek bölgenin sınırları daralıyor. 31 Mart'ta alınan sonuçlar şunu gösteriyor: 2014 yerel seçimleri baz alınacak olursa kazanılan belediye başkanlıkları sayısı itibarıyla, 2018 hele de 2015 Haziran genel seçimleriyle kıyaslanacak olursa ulaşılan genel oy oranı itibarıyla HDP'nin önemli kayıpları var.

Seçim sonuçlarının, hem yeni rejimin hem de Kürt meselesi etrafındaki mevcut statükonun çözülmesine yol açma ihtimaline kapı aralamış olması da HDP'nin 31 Mart'tan istediğini aldığını gösteriyor olsa gerek.

Seçim stratejisi Batı'da iktidara kaybettirmek, seçimlerle elde etmek istediği sonuç da yeni rejimin dengesini bozmaktan ibaret olsaydı "HDP başardı"dan başka söze gerek kalmazdı. Ne ki, öyle olmadığını biliyoruz. Dolayısıyla başka söze gerek var görünüyor.

Malum, HDP'nin seçim stratejisi iki ayaklıydı ve DBP'li başkanların yerine kayyım atanmış Kürt şehirlerinde seçimleri kazanmak HDP stratejisinin ikinci ayağını oluşturuyordu. HDP seçim stratejisinin "Ya me ye!" sloganıyla özetlenen bu ikinci ayağında Kürt şehirlerini yönetmek imkanının yeniden kazanılması vardı. Aslında, HDP stratejisinin bu ikinci ayağında da bir başarı manzarası var, yok değil. Diyarbakır, Van, Mardin ve Batman gibi önemli Kürt şehirlerinde seçimleri yeniden kazanmak, zor görünen Iğdır'da yeniden, yine epey zor görünen Kars'ta ilk kez seçim kazanmak ortada küçümsenmemesi gereken bir başarı olduğunu gösteriyor elbette. Hele de HDP'nin 2015'ten beri maruz kaldığı baskı ve hukuksuzlukları, yalnızlaştırmayı ve devletin bölgedeki ceberrut siyasetini hesaba katarsak. Ne var ki, her neresinden bakılırsa bakılsın, hangi faktörle açıklanırsa açıklansın, ortada bir resim var ve o resim en azından şunu söylüyor: HDP stratejisinin ikinci ayağı ilki kadar iyi çalışmış değil. Erdoğan'ın, Ak Partililerin anladığı türden bir HDP yenilgisi ya da Ak Parti zaferi söz konusu değilse de, HDP'nin "Ya me ye!" çağrısı da beklenen karşılığı bulmuş değil belli ki.

Nedir peki manzara, nasıl açıklanabilir, nelere yol açar? Manzaradan başlayalım. Manzara şu: HDP'nin bölgedeki kan kaybı devam ediyor ve HDP geleneğinin kesinkes hakim olduğu çekirdek bölgenin sınırları daralıyor. 31 Mart'ta alınan sonuçlar şunu gösteriyor: 2014 yerel seçimleri baz alınacak olursa kazanılan belediye başkanlıkları sayısı itibarıyla, 2018 hele de 2015 Haziran genel seçimleriyle kıyaslanacak olursa ulaşılan genel oy oranı itibarıyla HDP'nin önemli kayıpları var. 2014'te kazanılan 100 civarı belediye başkanlığına karşılık HDP bu seçimlerde 60 civarı belediye başkanlığını kazanabilmiş, 2015 Haziran'ında 'bölge' seçmeninin yüzde altmış, 2018'de da yüzde elli kadarının desteğini alabilmişken, bugün ancak yüzde kırk kadarının desteğini alabilmiş görünüyor. Yerel seçimlerde kullanılan oyların hesaplama yöntemi genel seçimlerle birebir bir karşılaştırma olanağı vermiyor olmakla birlikte, 2015 Haziran'ında Adıyaman, Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Hakkari, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli, Urfa ve Van'dan oluşan 15 şehirde HDP'nin almış olduğu oylar (aşağıdaki tablodan da takip edilebileceği üzere) yüzde 62.4 iken, bu oran 2015 Kasım seçimlerinde yüzde 55.3'e, 2018 seçimlerinde yüzde 50.3'e, 31

Mart seçimlerinde ise yüzde 41.8'e düşmüş görünüyor. Seçmen desteğindeki bu küçülme HDP çizgisinin görece sabit çekirdeğinin Mardin, Diyarbakır, Batman ve Van'a çekildiğini gösteriyor. Hülasa, 2015 Haziran'ında bu on beş şehirde HDP'ye oy vermiş her üç seçmenden biri, 2018 seçimlerinde oy vermiş her on seçmeninse yaklaşık ikisi 31 Mart seçimlerinde HDP'ye oy vermekten vazgeçmiş görünüyor. Manzara bu: HDP'de kan kaybı devam ediyor.

Öte yandan, HDP'den uzaklaşan seçmenlerin sanıldığı ya da iddia edildiği üzere kitlesel olarak Ak Parti'ye gitmediği de ortada. HDP'nin geçen seneden bu seneye bu on beş şehirdeki oy kaybı yüzde 8 civarındayken bu seçimlerde Ak Parti oylarının, daha önce kendi adına seçimlere giren Hüda-Par'ın da desteğini almasına rağmen, yüzde 4.5 kadar artmış olması, HDP'ye oy vermekten vazgeçenlerin önemli bir kısmının Ak Parti'ye meyletmediğini gösteriyor. Bu on beş şehirde 2015 Haziran'ında yüzde 90'a ulaşan Ak Parti ve HDP oylarının son seçimlerde yüzde 80 civarına çekilmiş olması ve bölgedeki ikili siyasi yapının ağır da olsa çözülmeye başlayıp SP, İyi Parti, CHP ve MHP'nin de bölgede görünür olmaya başlaması, sadece HDP'den değil Ak Parti'den de seçmen kaçışlarının olduğuna işaret ediyor.

HDP kayıplarının hepsinin Ak Parti'ye yazılmadığını gösteren bir başka işaret de bölgede seçimlere katılım oranlarındaki düşüş olsa gerek. Türkiye genelinde yüzde 84.7 olan seçimlere katılım oranının Van'da yüzde 78.4, Diyarbakır'da yüzde 78.6, Batman'da yüzde 77.9, Bitlis'te yüzde 80.2, Mardin'de yüzde 80.6, Hakkari'de yüzde 82.6, Siirt'te yüzde 82.8 olması HDP kayıplarının bir kısmının seçimlere katılım oranlarındaki bu düşüşle izah edilebileceğini gösteriyor. Sandığa gitmeyen seçmenlerin parti tercihlerinin ne olduğu ancak saha bilgisiyle kesinleştirilebilir olmakla beraber 2018 seçimlerinde Türkiye ortalamasının sadece bir iki puan altında seyreden katılım oranlarının 31 Mart'ta Türkiye ortalamasından belirgin bir biçimde sapması HDP seçmeninin bir kısmının sandığa gitmekte gönülsüz davranmasıyla ilgili olabilir. Bu arada sürpriz sonuçlardan biri olarak görünen Şırnak'ta belediye başkanlığının 19.718 oyla kazanıldığını, katılımınsa yüzde 86.3 olduğunu kaydetmekte fayda var. Hendek savaşlarında yerle bir edilen Şırnak'ın nüfus kompozisyonu belli ki 2015 öncesinden artık çok farklı.

Hülasa manzara şu: 2015 Haziran'ında zirve yapan HDP oylarında 2015 Kasım'ında başlayan azalma devam ediyor ve bu azalmanın da iyi kötü bir matematiği var. HDP çizgisinin görece geç kuvvetlendiği ve HDP desteğinin çözüm sürecinde belirgin bir biçimde arttığı yerlerden başlayarak HDP oylarında bir çözülme var.

//

Türkiye genelinde yüzde 84.7 olan seçimlere katılım oranının Van'da yüzde 78.4, Diyarbakır'da yüzde 78.6, Batman'da yüzde 77.9, Bitlis'te yüzde 80.2, Mardin'de yüzde 80.6, Hakkari'de yüzde 82.6, Siirt'te yüzde 82.8 olması HDP kayıplarının bir kısmının seçimlere katılım oranlarındaki bu düşüşle izah edilebileceğini gösteriyor. Sandığa gitmeyen seçmenlerin parti tercihlerinin ne olduğu ancak saha bilgisiyle kesinleştirilebilir olmakla beraber 2018 seçimlerinde Türkiye ortalamasının sadece bir iki puan altında seyreden katılım oranlarının 31 Mart'ta Türkiye ortalamasından belirgin bir biçimde sapması HDP seçmeninin bir kısmının sandığa gitmekte gönülsüz davranmasıyla ilgili olabilir.

//

// Sandık başına gitme oranlarındaki düşüşün de kısmen gösteriyor olabileceği gibi HDP'deki düşüşün daha majör sebebi HDP'nin seçmenlerde bir zaman yaratabildiği şevki, heyecanı yaratamaması olsa gerek. Bölgede siyaset yapmanın şartları hesaba katıldığında, yapılabilir mi yapılamaz mı meçhul, lakin kabul etmek gerekiyor ki, HDP'nin çözüm sürecinin çökmesinden beri Kürt meselesinde pozitif, Kürt kalabalıklarını heyecanlandıran bir önerisi yok. //

Bu küçülme manzarasının nasıl açıklanabileceğine gelince... HDP üzerindeki baskılar, seçim sürecindeki adaletsizlikler, asker polis oylarının belirli bölgelere yoğunlaştırılması ve tabii ki yanlış aday seçimleri gibi pek çok neden sayılabilir bu küçülmeyi açıklamak için. Şırnak, Hakkari ve Viranşehir gibi yerlerdeki sonuçlar devletin sınır hattına yaptığı mahsus yatırım, asker polis oyları ve çözüm süreciyle beraber HDP'yi desteklemeye başlayan korucu aşiretlerinin pozisyon değiştirmesi gibi faktörlerle; Bitlis ve Ağrı gibi yerlerdeki sonuçlar da HDP çizgisine sonradan kuvvetli destek veren şehirlerin çözüm süreci öncesi pozisyonlarına dönmeleriyle ve yanlış aday seçimleriyle açıklanabilir belki. Ancak sürekliliği, büyüklüğü ve on beş şehrin neredeyse tamamında gerçekleşmekte oluşu, HDP'deki küçülmenin bu sayılan faktörlerle açıklanamayacak bir tarafı olduğunu gösteriyor.

Sandık başına gitme oranlarındaki düşüşün de kısmen gösteriyor olabileceği gibi HDP'deki düşüşün daha majör sebebi HDP'nin seçmenlerde bir zaman yaratabildiği şevki, heyecanı yaratamaması olsa gerek. Bölgede siyaset yapmanın şartları hesaba katıldığında, yapılabilir mi yapılamaz mı meçhul, lakin kabul etmek gerekiyor ki, HDP'nin çözüm sürecinin çökmesinden beri Kürt meselesinde pozitif, Kürt kalabalıklarını heyecanlandıran bir önerisi yok. HDP'ye verilmeye devam eden ve halen yüksek düzeylerde seyrederek HDP'yi bölgedeki Kürtlerin birinci partisi yapmaya devam eden mevcut destek Kürt meselesinin alfabetiyle ilgili ve devlet Kürt meselesindeki mevcut tutumunu devam ettirdikçe iyi kötü verilecek bir desteğe benziyor. Özetle, Türkiye'nin batısındaki Kürtleri heyecanlandıran "Ak Parti-MHP rejimini sarsmak" türünden bir motivasyonun, bu türden bir heyecanın bölgede yaratılamamış olması HDP'deki kan kaybının esas sebebi olsa gerek ve bu heyecan yaratılmadıkça söz konusu kan kaybı devam edeceğe benziyor.

31 Mart'ta Kürt şehirlerinde ortaya çıkan manzara ve bu manzaraya yol veren faktörler zannımca bunlar. Bütün bu manzara muhtemelen neye yol açabilir sorusu bir sonraki yazıya kalsın.

HDP üzerinden bir seçim okuması

Millet İttifakı'nı oluşturan partiler ve özellikle CHP'nin yönetici ve üyelerinin HDP'nin doğru seçim stratejisi olmasaydı dört büyük ilde yıllar sonra yerelde iktidara gelebilir miydik sorusuna mantıklı, anlaşılır ve net cevap vermeleri Türkiye'nin geleceği ve toplumun huzuru açısından hayati bir öneme sahiptir diyebiliriz.

İRFAN AÇIKGÖZ

Haziran 2015 (genel), Kasım 2015 (erken genel), Mart 2014 (yerel), Haziran 2018 (genel) seçimlerinden sonra 31 Mart 2019'da yapılan yerel seçimleri de geride bıraktık. Tartışmalar, analizler ve itirazlar devam ediyor. Anlaşıldığı kadarıyla pek biteceği de benzemiyor.

Burada, söz konusu seçim sonuçlarını HDP'nin (Halkların Demokratik Partisi) seçim politikaları ve aldığı sonuçlar üzerinden değerlendirmeye çalışacağım. Zira tüm baskı ve engellemelere, haklı/haksız ağır eleştiri ve suçlamalara rağmen HDP bu süreçlerde elde ettiği sonuçlarla ülkenin geleceğinin şekillenmesinde ve geleceğe dair umudun büyütülmesinde önemli bir rol oyna-

mıştır. Son seçim sonuçları bu rolün artarak süreceğini işaret etmektedir.

Bu değerlendirmeyi daha ziyade İstanbul, İzmir, Ankara ve Adana gibi dört büyük il ve Şırnak, Ağrı, Bitlis ve Muş gibi özellikle son seçimde tartışmalı hale gelen illerle ve Kasım 2015, Mart 2014, Haziran 2018 ve Mart 2019 seçimleriyle sınırlı tutmak istiyorum. Kuşkusuz daha iyi bir değerlendirme için daha kapsamlı veriler ve daha çok sayıda il sonuçları gerekli olsa da bu sınırlı veri/il sonuçları ışığında bazı noktaların aydınlanacağı kanaatindeyim.

Hemen hatırlatmakta yarar var: HDP son seçimde dört büyük ilde aday çıkarmayarak Cumhuriyet İttifakını (AKP+MHP) geri letme amaçlı bir strateji izleme kararı almıştır. Bu stratejinin kabul gördüğü ve genel olarak başarılı olduğu çok açıktır.

Kasım 2015 (Erken) Genel Seçimlerinde dört büyük ilde HDP'nin aldığı oy oranları yüzde olarak şu şekildedir: 10.27 (İstanbul), 8.89 (İzmir.), 4.43 (Ankara) ve 11.92 (Adana). Tartışmalı hale gelen illerde yukarıdaki sıralamaya göre HDP'nin elde ettiği yüzdelik oranlar ise 83.73 (Şırnak), 66.80 (Ağrı), 48.60 (Bitlis) ve 60.63'tür (Muş). Bu sekiz ilde AKP'nin (AKP) oy oranları aynı sıraya göre 48.92, 31.70, 48.98, 37.30, 12.33, 27.71, 44.14 ve 34.46'dır. (Aşağıda oy oranları verilirken aynı sıra izlenecektir.)

Mart 2014 Yerel Seçimlerinde HDP'nin oy oranları; 4.83, 3.36, 0.89, 7.30, 59.55, 51.30, 43.85 ve 40.81 ve AKP'nin oy oranları ise 47.93, 35.94, 44.85, 31.98, 29.28, 45.13, 40.57 ve 48.52'dir.

Haziran 2015 Genel Seçimleri ile Kasım 2015 Erken Genel Seçimleri arasındaki süreçte yaşananlar ayrı bir yazının konusu olmakla birlikte Türkiye'nin ve sonraki tüm seçimlerin geleceğini çok fazla etkilediğini vurgulamak gerekiyor. Bu süreci atlayarak yapılan tüm değerlendirmeler hatalı olacaktır. Aşağıda tartışmalı hale gelen son dört ilde HDP'nin ve AKP'nin aldığı(!) oy oranlarını incelerken bunu hatırlayın lütfen.

2018 Genel Seçimlerindeki HDP'nin aldığı sonuçlar; 12.67, 11.49, 6.4, 13.53, 70.24, 62.23, 42.54, 54.48 iken Cumhuriyet İttifakının (Cİ) aldığı sonuçlar; 50.95, 34.98, 53.54, 46.44, 12.19, 31.32, 48.9, 36.14'tür.. Bu seçimde Millet İttifakının (Mİ) elde ettiği sonuçlar ise 35.93, 52.98, 39.68, 39.28, 5.16, 5.39, 7.12, 7.69 şeklindedir. Bunlara bakarak HDP'nin dört büyük ilde genel seçimler temelinde oy oranlarını belirgin şekilde artırdığını görmekteyiz. Tartışmalı dört ilde de HDP'nin aldığı oy oranları genel olarak artmış durumdadır.

Gelelim en ağır ekonomik kriz koşullarında yapılan en tartışmalı ve bol itirazlı Mart 2019 Yerel Seçimlerine... HDP'nin

aldığı oy oranları; 0, 0, 0, 0, 35.04, 37.13, 33.05, 33.59 ve Cİ'nin (AKP) aldığı oy oranları 48.55 (kesinleşmedi), 38.69, 47.12, 42.83 şeklindedir. Söz konusu dört büyük ilde, Mİ'nin (CHP) aldığı oy oranları ise aynı sıraya göre 48.80 (kesinleşmedi), 58.10, 50.93 ve 53.63'tür. Dört büyük ilde belediye başkanlıklarını CHP (Mİ) adayları kazanmış durumdadır. Buna karşılık tartışmalı dört ilde de AKP adayları (karşı itirazların kabul edilmediğini ve şaibe iddialarının gündemde olduğunu hatırlatalım) İl ve İlçe Seçim Kurulları (son haberlere göre itirazları reddetti) ve YSK yeni bir karar vermediği takdirde kazanmış gözükmektedir. Hemen vurulamakta yarar var: HDP'nin büyük şehirlerde (Batıda) Cİ'ye kaybettirmek stratejisi başarılı olmuştur. Cİ karalama, tekelinde bulundurduğu basın-yayın araçlarını kullanma, suçlama, tehdit ve devlet olanaklarından sonuna kadar yararlanma gibi tüm avantajlarına rağmen dört büyük şehirde belediye başkanlığını kaybetmiştir.

Özellikle İstanbul ve Ankara'nın kaybedilmesi iktidar ve ittifak (Cİ) açısından çok ama çok büyük bir kayıptır. Ortalama 25 yıl (çeyrek asır) gibi uzun bir süreden sonra İstanbul ve Ankara'da (buna Adana'yı da eklemek yanlış olmaz) HDP'nin doğru stratejisiyle belediye başkanlıklarının CHP (Mİ) tarafından kazanılması Türkiye'nin ve demokrasinin geleceği açısından tartışılmaz öneme sahiptir. Tartışmalı dört ilde açık ve net tutarsızlıklara ve şaibelere rağmen itirazların reddedilmesi buna karşılık farkın görece yüksek olduğu büyük illerde itirazların kolayca kabul edilmesi tartışmaya açıktır. Bu ve benzeri tartışmaların/itirazların ve aleni çifte standardın yaşanan ağır ekonomik krize ek olarak siyasi bir krize yol açması beklenmelidir.

Tarihin en ağır ekonomik kriz koşulları altında, en tartışmalı, en itirazlı, (belirli yerlerde) en şaibeli seçimi sağlıklı bir şekilde değerlendirmenin ve doğru bir analiz yapmanın zorluğu ortadadır. Her şeye rağmen HDP'nin birlikte yapabiliriz, birlikte başarabiliriz, birlikte geriletebiliriz ve birlikte kazanabiliriz stratejisi ile bu noktaya gelmiş olmak dahi başlı başına büyük bir başarıdır bence. Bundan sonrası hiç de kolay olmayacaktır: Bu kez kazanılmış belediye başkanlıklarını elde tutmak, ağır borç yükünü hafifletmek ve iyi hizmet üretmek gibi çok daha zor görevler söz konusu olacaktır.

Simdi, Mİ'yi oluşturan partiler ve özellikle CHP'nin yönetici ve üyelerinin HDP'nin doğru seçim stratejisi olmasaydı dört büyük ilde yıllar sonra yerelde iktidara gelebilir miydik sorusuna mantıklı, anlaşılır ve net cevap vermeleri Türkiye'nin geleceği ve toplumun huzuru açısından hayati bir öneme sahiptir diyebiliriz. Kendilerine sormaları gereken ikinci soru şudur: Sadece Balıkesir'de değil ama Şırnak, Muş, Malazgirt ve Tatvan'da da aleni delillere ve şaibe iddialarına rağmen itirazlar kabul edilmediği halde neden bu yerleşim birimlerindeki çifte standardı gündeme getirmedi?

//

Kendilerine sormaları gereken ikinci soru şudur: Sadece Balıkesir'de değil ama Şırnak, Muş, Malazgirt ve Tatvan'da da aleni delillere ve şaibe iddialarına rağmen itirazlar kabul edilmediği halde neden bu yerleşim birimlerindeki çifte standardı gündeme getirmedi?

//

Bu ve diğer seçimlerin gösterdiği birkaç önemli gerçekten biri milliyetçi ve dinci (dindar demiyorum) kesimlerin en ağır ekonomik koşullara, işsizliğe, mutsuzluğa, hayat pahalılığına, kadın/çocuk istismarcılığına ve cinayetlerine, iş cinayetlerine, partizanlığa ve dış politikadaki başarısızlıklara rağmen Cİ'ye oy vermeyi sürdürmeleridir. Bir diğer gerçek sistem dışına itilen, her zaman ve her yerde itilip kakılan, yok sayılan ötekilerin (Kürtler, Aleviler, Ermeniler, Süryaniler, emekçiler, kadınlar ve gençler, ...) partisi haline gelmekte olan HDP'nin dahil edilmeyeceği hiçbir sürecin başarıya ulaşamayacağı ve bu kesimlerin desteği olmadan yerelde ya da genelde iktidarı kazanma ihtimalinin çok az ya da sıfır olacaktır. Bu konuyu CHP başta olmak üzere sol/sosyalist/sosyal demokrat kesimlerin dikkatle ve ciddiyetle irdelemeleri önemli, anlamlı ve gereklidir bence.

Yıllardır körüklenen ve milliyetçi, dindar ve demokrat kesimleri pasifize etmeyi amaçlayan ve epey de 'başarılı' olan Kürt/öteki düşmanlığı iktidarların elinde en önemli koza dönüşmüş durumdadır. Bu koz mevcut iktidarın elinden alınmadığı takdirde güçlü bir alternatifin ortaya çıkması ve iktidarı hedeflemesi bir hayal olacaktır diye düşünüyorum. Bu konuda dik ve bütünleşik bir duruş sağlanırsa iktidarların toplumu kutuplaştırma ve belirli toplum kesimlerini pasifize etme/esir alma stratejisi de başarısız olacaktır. Seçim sonuçlarına bakarak bunun yolunun HDP'yi ve HDP'nin temsil ettiği toplumsal kesimleri denkleme katmak olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Özellikle İstanbul Belediyesi'nin iktidara yakın şirket, yurt, vakıf, tarikat ve cemaatlara milyonlarca lira akıttığı, Diyanet İşleri Başkanlığı'na aktarılan devasa bütçenin ve kadroların amacı dışında kullanılarak eğitim/öğretim/araştırma ve bilim üretme yerine dinci, şoven, cinsiyetçi, bilim ve sanat düşmanı nesiller yetiştirmenin amaçlandığı ayyuka çıkmış durumdadır. Üniversiteler ve Araştırma Merkezleri bilimsel gerçeklerden ve üretimden koparılıp birer sıradan devlet dairesine dönüştürülmüş, onlarca eğitim ve bilim emekçisi hiçbir haklı gerekçe olmaksızın kanun dışı şekilde kamu hizmetinden çıkarılmış, MEB'e bağlı okullar aşama aşama imam hatip orta okulu ya da liselerine çevrilmiş, eğitim bilimciler/öğretmenler/bilim insanlarının görüş ve önerileri yok sayılarak eğitim ve bilim alanında en geri ülkeler kategorisinde alt sıralara düşülmüştür.

Umarım gerek Mİ ve gerekse Cİ, HDP'nin seçimlerden önce ve seçim süresince olanca baskı ve eziyete rağmen olumlu ve doğru seçim stratejisi ve oynadığı birleştirici ve umut çoğaltıcı rol hak ettiği şekilde değerlendirir de toplumun demokrasi, eşitlik, özgürlük ve barış talepleri yerelden genele doğru bir an önce gerçekleşir.

//

Yıllardır körüklenen ve milliyetçi, dindar ve demokrat kesimleri pasifize etmeyi amaçlayan ve epey de 'başarılı' olan Kürt/öteki düşmanlığı iktidarların elinde en önemli koza dönüşmüş durumdadır. Bu koz mevcut iktidarın elinden alınmadığı takdirde güçlü bir alternatifin ortaya çıkması ve iktidarı hedeflemesi bir hayal olacaktır diye düşünüyorum.

//

Dersimiz Dersim!..

Müesses nizam ve onun iktidar partileri, 'Dersim'in bölgede ve genel demokrasi mücadelesinde "yalıtılmış uydu" gibi durmasını istiyor. Kürt halkının meşru talepleri ve onun siyaseten temsilcileri ile Dersim halkının arasına bir mesafe koymayı ve çektiği sınırların dışına çıkılmasını mümkün mertebe engellemek istemektedir.

11 NİSAN 2019

HÜSEYİN TUNÇ

Yerel seçimlerin üzerinden bir hafta geçmesine rağmen seçim sonuçlarına ilişkin kaos, tartışma, değerlendirme ve polemikler devam ediyor. Ciddi bir oy kaybına uğrayan “Erdoğan iktidarı”, çok yönlü olarak muhalif halk kesimlerini ve “Cumhur’un” karşısında duran “Millet İttifakı’nın” oy verenlerini sindirmeye, korkutmaya ve onlardan intikam almaya çalışıyor. Gelişmeler önümüzdeki dönemde bu baskıların çeşitli biçimlerde daha da artarak devam edeceğine işaret ediyor. En azından İstanbul’da yaşananlar bu verileri destekliyor.

Müesses nizam, seçimlerden ülkenin tamamında sözde “beka”yı koruyarak bir “zaferle” çıkmak için, HDP’yi ve seçmenlerini terörle ilişkilendirdi ve kaybettirmek üzere hedef tahtasına koydu. Geniş bir medya desteğini de arkasına alan “Cumhur İttifakı”, ülkenin gerçek sorunlarını perdelemek üzere, şoven-milliyetçi bir çizgi ile halk kitlelerini etrafında toplamaya çalıştı. İktidar, HDP’yi minder dışına iterek yalnızlaştırmak, Kürt halkının, geniş işçi-emekçi halk kitlelerinin ve genel olarak demokrasi güçlerinin moralini bozup etkisizleştirmek istedi. Erdoğan’ın temel politikası muhalefetin diğer güçleri ile HDP’nin arasına bir bariyer çekmek ve bunu bir “zaferle” dönüştürmek. Çünkü iyi biliyordu ki, dengeleri önemli oranda değiştirecek bir konuma sahip olan parti HDP’ydi. Halkı aldatmak üzere ortaya atılan “beka” demagojisinin çerçevesi de esasında bundan ibaretti. Bu gerçeği, seçim çalışmaları boyunca net bir şekilde gördük.

Ancak iktidarın bu stratejisi geri tepti ve halkımız, işçi ve emekçiler sözde “beka” propagandasının arkasına takılmadılar.

Ülkenin geneline dair bu değerlendirme pek çok yerde yazıldı, söylendi fakat benim bu genel çerçeveyi çizmemdeki gayem, ‘Dersim seçimleri bu büyük görüntünün dışında gerçekleşmiş’ gibi bir algının oluşmasına dair söyleyeceklerimdir.

Dersim’de en başından bu yana önemli tartışmalar yaşandı. Bunlara geçmeden evvel sandıktan bir irade çıktığını ve bunun da saygı ile karşılanması gerektiğinin vurgulanması lazım. Ben de sayın F. M. Maçoğlu’na bu anlamda başarılar diliyorum. Dersim seçimlerine dair tartışmayı bu aşamadan sonra “kazanma”, kaybetme”, “yenme”, “yenilme” denkleminde çıkararak, Dersim’i kendi içinde “kutuplaştırmamak” gerektiği kanısındayım. Seçim süresince söylenenler ve seçim sonrası “Devrimci Güç Birliği’ni” oluşturan kurumların yaptığı açıklamalar içerisinde bir özeleştirme barındırmakla beraber ‘seçilen meclis üyeleriyle birlikte nasıl yürüyeceklerini’ ifade etmesi bakımından önem taşımaktadır.

Seçim öncesi iktidar ve kurumlarının, “Dersim’de HDP kaybetse de kim kazanırsa kazansın(!)”, taktiğini izlediği biliniyordu. Kimi kesimler iktidarın bu siyaseti karşısında, sessiz kalmayı tercih ederken, halk içinde “kayyım atanacak” propagandası bir endişeye ve kararsızlığa yol açmıştı. Seçimler de esasen bu eksende ilerledi. Bunu buraya not düşelim. Fakat HDP ve devrimci güç birliği bakımından sonuçları sadece buradan bakarak analiz etmek ciddi

//

Dersim seçimlerine dair tartışmayı bu aşamadan sonra “kazanma”, kaybetme”, “yenme”, “yenilme” denkleminde çıkararak, Dersim’i kendi içinde “kutuplaştırmamak” gerektiği kanısındayım. Seçim süresince söylenenler ve seçim sonrası “Devrimci Güç Birliği’ni” oluşturan kurumların yaptığı açıklamalar içerisinde bir özeleştirme barındırmakla beraber ‘seçilen meclis üyeleriyle birlikte nasıl yürüyeceklerini’ ifade etmesi bakımından önem taşımaktadır.

//

//
Devletin Dersim seçimlerindeki esas hedefinin HDP ile ittifak güçlerinin yeniden yerelde iktidar olmasını istemeyişidir. (Burada “devlet TKP’yi desteklemiştir” anlamı çıkarılmamalı) Dersim’deki bu özgün durum Dersim’i ülke gündeminde de tartışılan bir yere taşımıştır. Dersim’in ilgi odağı oluşunun bir diğer nedeni ise ülkede bir tarafını AKP iktidarının oluşturduğu “ikili bir süreç” işlerken, Dersim’de bu “ikilik” devrimci-demokrat güçler arasında yaşandı ve ülkenin siyasal argümanları bu bölgeye de etki ettikçe ortaya kimi zaman yakışsız tablolar çıktı.

bir eksiklik olur. Bu bakımdan; Dersim Belediyesi’ne bir dönem yönetici olarak katılmış ve onun ötesinde, Dersim’de uzunca bir dönem siyasal mücadelenin içerisinde bulunmuş bir kişi olarak, birkaç noktaya değinmek istiyorum;

Bütünüyle yerel seçim sürecini ve özel olarak da Dersim seçimlerini çok yakından takip ettim. Eğer yapılan onca eleştiri ve özeleştirme bizim demokratik mücadelemizin olgunlaşmasına ve birleşmesine yol açacaksa bütün bu tartışma ve polemiklerin faydalı olacağını düşünüyorum.

Öte yandan hakaret, kibir, öfke vb. tutumların son derece yanlış olduğunu belirtmek isterim. Dostça yapılan eleştirileri de hakaret ve öfke sınıfına koyarak, alınganlık göstermek ve görmezlikten gelmek de aynı ölçüde yanlıştır. Kimse eleştirilemez değildir. Seçimler kazanılır, kaybedilir. Herkes kendi sonuçlarını çıkarır ve gereğini yapar. F. M. Maçoğlu üzerinden yapılan kısır tartışmaların da aslında bir kıymetinin olamayacağını görmek gerekir. Gerçekler zamanla ortaya çıkar ve anlaşılır. Bu süreç bizlerin tanıklığında yaşanacak. Önemli olan mücadelenin birliği, sürekliliği ve tutarlılığıdır.

Dersim’e yönelik siyasal hareketlerin birbirinden farklı planları ve politikaları olduğu gibi devletin de temel politikaları olduğunu ve bunların da ne olduğunu bir kez daha yaşayarak gördük.

Bunu söylüyor oluşumun sebebi, devletin Dersim seçimlerindeki esas hedefinin HDP ile ittifak güçlerinin yeniden yerelde iktidar olmasını istemeyişidir. (Burada “devlet TKP’yi desteklemiştir” anlamı çıkarılmamalı) Dersim’deki bu özgün durum Dersim’i ülke gündeminde de tartışılan bir yere taşımıştır. Dersim’in ilgi odağı oluşunun bir diğer nedeni ise ülkede bir tarafını AKP iktidarının oluşturduğu “ikili bir süreç” işlerken, Dersim’de bu “ikilik” devrimci-demokrat güçler arasında yaşandı ve ülkenin siyasal argümanları bu bölgeye de etki ettikçe ortaya kimi zaman yakışsız tablolar çıktı.

Genel olarak Cumhuriyet İttifakı yerel seçim taktiğinde akamete uğramış, kayımlarla gasp ettiği her yerde halkın tokadını yemiştir. Özetle, bu raundu da halk kazanmıştır.

Dersim’e gelince, esas olan bundan sonraki sürecin nasıl şekilleneceği ve ilerleyeceğidir. Bugünkü temel mesele de budur.

Müesses nizam ve onun iktidar partileri, ‘Dersim’in bölgede ve genel demokrasi mücadelesinde “yalıtılmış uydu” gibi durmasını istiyor. Kürt halkının meşru talepleri ve onun siyaseten temsilcileri ile Dersim halkının arasına bir mesafe koymayı ve çektiği sınırların dışına çıkılmasını mümkün mertebe engellemek istemektedir. Yeni seçilen yönetimin elindeki başarı ya da başarısızlığa dair turnusol kâğıdı da bu eksende durup dur(a)mayışıyla ilgili olacaktır.

Popülizm ve 'kişi kültü siyaseti' üzerinden, belediyeyi yönetmek bir siyasal tercihtir. Ama bunları aşip somut adımlar atmak içinde yeni yönetime verilmiş yetki ve açık bir alan vardır.

Halkın seçimler süresince en ciddi talebi kuşkusuz işsizlik ve yoksulluğun ağırlığının kısmen de olsa paylaşılmasıydı. Salt belediye eliyle bunları bütünüyle ortadan kaldırmak mümkün değildir ama bütün demokrasi mücadelesi veren kurumların ortak yollar araması ve bu alanda birlikte iş yapması elzemdir.

Seçim sonuçlarına dair bir başka noktanın daha altını çizmek istiyorum; Öncelikle ben EMEP (Emek Partisi) üyesiyim. Seçimler süresince partimin aldığı bütün kararların, açıklamaların ve seçim tutumunun da bir parçasıyım.

Partimin geçmiş bütün seçimlerde olduğu gibi bu seçimlerde de Dersim halkının mücadelesini 'tek adam iktidarı'na ve kayıma karşı birleştirme gayesi de olduğu bilinmektedir. EMEP'in Cumhuriyet İttifakı'nın halkın iradesini yok sayan politikalarını geriletme üzere kutuplaşmaya karşı Devrimci Güç Birliği'nin oluşturulmasının ne denli önemli olduğunu vurgulaması, Dersim ve ilçelerindeki seçim sonuçlarıyla bir kez daha açıklık kazanmış oldu.

Birliğe hiçbir şekilde yanaşmayanların, seçim sonrası "Dersim'i birlikte yöneteceğiz (?)" söyleminin altını nasıl dolduracağı sorusu ise seçimlerden sonra Dersim'de cevabı beklenen önemli sorulardandır. Dileğim bu çelişkinin de bir an önce giderilmesidir.

Geçmiş belediye dönemine yönelik olarak yapılan eleştiri, yorum ve görüşlerin pek çoğunu okudum, gördüm. Kişisel olarak üzerime alınacaklarım ve bu bakımdan yeniden üzerine düşüneceğim öğretici bir dönem olduğunu kabul ediyorum. Cezaevinde bulunan Eşbaşkan arkadaşlarım adına bir şeyler söylemekten ziyade, onların katılacağı bazı doğruları yine bu nota eklemekte fayda görüyorum; değişmez bir gerçekliktir ki, söylediklerinizi yapmadığınızda, kibirle, halkla kendi aranızda sınırlar koyduğunuzda ve "benim adamım", "benim siyasetimden" dediğinizde, üstelik, halkın yüzüne gülmeyi de "zayıflık" olarak gördüğünüzde, halk bunu görür ve kendi sırasını sabırla bekler. Dersim seçimlerinin HDP bakımından muhasebesi hesabına bunlar da eklenmelidir. Bütün bunları günü geldiğinde bu arkadaşlarımızla yan yana o dönemi bir deneyim olarak paylaşmak halkımıza borcumuz olsun.

Birkaç küçük öneriyle diyeceklerimi şimdilik noktalayayım; Dersim Belediyesi'ne kayyım atıldığı ilk gün, yapılan ilk iş "Dersim Belediyesi" tabelasını sökmek oldu. Orası Dersimdir (!) ve o kurum Dersim Belediyesidir (!) ve bunun gereğini yapmak ilk iş olmalıdır. Birlikte yönetmek, şeffaf siyaset kültürünü geliştirmek ve halka karşı verilen sözleri tutmak, yine halkın yönetime katılmasını sağlamak ana yönelim olmalıdır. Atılması gereken ilk adımlardan bir tanesi de kayyımın ekmeği elinden alınan onlarca işçi arkadaşın işlerini iade etmek olmalıdır.

Geleceğin mazbatası Leyla Güven ve müzakere

Benzer yaşam formlarına inananların geçmiş politik kamburu bir yana bırakıp geleceği birlikte örme heyecanı hem HDP'li hem CHP'li gençlerde güçlü. Yaklaşmakta olan büyük ekonomik kriz, tersine dönen Arap Baharı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ABD/Rusya arasında sıkışmışlıktan duyduğu tıkanma hali yeni bir çözüm sürecini masaya yatıran yeni bir tarafın oluşumuna izni hiç olmadığı kadar mümkün kılıyor.

BERXWEDAN YARUK

“CHP ve HDP'nin 7 Haziran seçimleri ardından izledikleri siyaseti bir kez daha tekrarlamamaları gerekir. Yani örneğin CHP Yönetimi HDP ile ilkeli bir demokratik ittifak yapmayı ve Türkiye'ye yeni bir yönetim sunmayı bilmelidir.”

Bu cümle Yeni Özgür Politika gazetesine 1 Nisan'da Selahattin Erdem'in gönderdiği analizden alıntı. Kritik zamanlarda Kürt hareketinin yeni dönem hamle ve planlamalarının zemin ile perspektifini Erdem'in yazılarından okumak mümkün.

“Kürt meselesi güvenlikçi yöntemlerle çözülemez. Askeri yöntemler masaya gelmemeli, kalıcı barış Türkiye'nin en temel siyasi önceliğidir.

Barışın üzerine titremek, gençlerin yalnızca bugün değil, hiçbir

zaman çatışmalarda ölmeyeceği kalıcı bir barışı inşa etme fırsatını siyasi ihtiraslara ve yanlış yöntemlere kurban etmemek hepimizin sorumluluğudur.”

Bu cümle ise CHP'nin resmi sitesinde 'Kürt sorunu' için öngördükleri çözüm programı bildirgesinden alıntı.

ERDOĞAN'IN KÜRT ÇÖZÜMÜ

21 anayasasından sonra Cumhuriyetçi geleneğin Kürt meselesine yaklaşımı 61'de bir parça barış ve statü hattına yaklaşmış olsa da peşi sıra 50 seneyi aşkın süreç boyunca inkâr/imha siyasetinde ısrar etti. AK Parti hükümeti ve Kürt hareketi arasında müzakerelerin tıkanma noktasına geldiği 2015 senesine varıldığında ise 22 maddelik bir bildiri ile CHP'nin 'çözüm süreci' yol haritası kamuoyuyla paylaşıldı. Erdoğan siyasetinin eski devlet sahipleri ile ortak hareket etme kararı aldığı aynı dönemin akabinden günümüze değin de Kürt coğrafyasında şiddet metotlarını tercih ederek, demografik dizayna girilerek sonuç elde etmeye çalışıldı. Erdoğan'ın diyalog ve müzakereyi tercih ettiği üç senelik zaman diliminin kazan/kazan programı;

- Çatışmasızlık süreci yaratır seçimlere istikrarla girerek kazanırız ve bu süreçte Suriye planımızı geliştiririz.
- PKK'yi sınır dışına Öcalan çağrısıyla çıkarırız. Süreç sekteye uğrarsa da savaş ülke toprağı dışında gelişir.
- PKK, Öcalan'ın çağrısını uygulamaz ve ülkeden çekilmez ise aralarında kopukluk-anlaşmazlık olduğu propagandası yaparak halkta ve örgütte kopukluğu yaratıp içten parçalarız.
- AKP, Kürt halkına elinden geleni yaptığını anlatıp gücünü-oyunu artırırken, PKK'ye olan destek ise azalır.

B PLANI/KIZIL ELMA İTTİFAKI VE YENİ SAVAŞ KONSEPTİ

Rojava'da Kobani süreci ilk fire oldu. Kent savaşlarının beklenenden çok daha uzun sürmesi ikinci hazırlıksız yakalanan durum. Kürtlerde iç kırıma yaratması beklenen her iki durum da tersine işledi. Erdoğan'ın yüzünü Kürtlerden çevirip görüşme masasını alenen devirmek suretiyle milliyetçi kamuoyundan güç almayı tercih etmesi de böylece başladı.

Mayıs 2015'de B planına geçtiklerini belirten Erdoğan'ın yeni ittifak dostları peşi sıra Suriye savaşında, Türkiye sınırı komşusu Rojava'da kimin sınır arkadaşı olacağına tercihinde ve buna dönük saldırılarda, Cumhurbaşkanlığı ve yerel seçimlerde de yanında durdular. Bu yan yana duruş yalnızca Erdoğan'ın tek lider olma programı için tek taraflı değildi elbet. Eski devlet sahipleri MHP ve kızıl elma geleneğinin de Kürt meselesi ve demokrasi hususunda geçilmez kırmızı çizgileri artık geri dönülemez halde iyice belirginleşti. Hem dışta hem içte geliştirilen savaşta öyle iç içe geçildi ki Erdoğan'ın kazan/kazan planlamasının Rojava'da ve yerel seçimler sonrası Türkiye metropollerinde tıkanmasına rağmen yönü soluklanmak için dahi olsa Kürtlere dönemez hâle geldi. Kürt cephesi ise

//

Rojava'da Kobani süreci ilk fire oldu. Kent savaşlarının beklenenden çok daha uzun sürmesi ikinci hazırlıksız yakalanan durum. Kürtlerde iç kırıma yaratması beklenen her iki durum da tersine işledi. Erdoğan'ın yüzünü Kürtlerden çevirip görüşme masasını alenen devirmek suretiyle milliyetçi kamuoyundan güç almayı tercih etmesi de böylece başladı.

//

Bu cümle yine aynı CHP bildirgesinden. Yerel seçimde kısa sürede geliştirilen yazısız ittifak CHP'nin Kürt fobisini yenemeyen yöneticilerini yenmesi durumunda elde edilecek kazanım ve demokratik bir cumhuriyet şansını ortaya koydu. Kürtlerin politik hamlesinin yarattığı sonuçlar 17 sene sonra muhalefette ilk kez 'yenilmez değillermiş' motivasyonu ve 'beraber hareket ettiğimizde mümkünmüş sadece' farkındalığı ile beraber bir fırsat doğurmuş //
durumda.

yıkılan kentler ve Afrin sonrası bunu tartıştırmadı dahi. Kürt hareketinin Erdoğan siyasetinden barışçıl çözüm umudunun olmaması çözüm hususunda müzakereye kapalı oldukları ve tümünden yönünü savaş sahasına çevirdiklerini göstermiyor elbette. Yeni Özgür Politika'ya KCK'nin yürütme konseyinden Mustafa Karasu imzasıyla gönderilen makalelerde yerel seçimlerde boykot etmeyerek, Türkiye metropollerinde AKP/MHP ittifakı karşısında bu bloku zayıflatacak parti ve adaylara oy verilmesi çağrısında bulunuldu. HDP de kent kent CHP'yi nerelerde destekleyeceklerini alenen belirtti. Demirtaş da bu hatta cezaevinden dahil oldu ve Erdoğan'ın hâlâ aşamayıp karşısında politika üretmediği şaşkın mağlubiyet yaşandı.

KÜRT FOBİSİNİ YENEBİLEN CHP

"CHP, yönetimiyle, örgütleriyle, tabanıla çözümde mutabıktır. Elbette parti içinde çözümün yöntemi konusunda farklı eğilimlerde olan şahıslar olabilir."

Bu cümle yine aynı CHP bildirgesinden. Yerel seçimde kısa sürede geliştirilen yazısız ittifak CHP'nin Kürt fobisini yenemeyen yöneticilerini yenmesi durumunda elde edilecek kazanım ve demokratik bir cumhuriyet şansını ortaya koydu. Kürtlerin politik hamlesinin yarattığı sonuçlar 17 sene sonra muhalefette ilk kez 'yenilmez değillermiş' motivasyonu ve 'beraber hareket ettiğimizde mümkünmüş sadece' farkındalığı ile beraber bir fırsat doğurmuş durumda.

"Hasta tutsakların serbest bırakılması müzakereye başlarken güvenimizi kazandıracak bir tutumdur."

2014'de İmralı'da PKK lideri Abdullah Öcalan'ın müzakere heyetine verdiği nottan alıntı. Silahların tamamen sustuğu ve gerillaların sınır dışına çekilerek siyasi çözüme kapı araladığı dönemin beklentilerinin en başında gelen madde.

"Hasta tutukluların cezaevinden salıverilmesi temel insan haklarının vazgeçilmez bir gereğidir. Demokratik, insan haklarına saygılı bir ülkede hasta tutukluların yaşam hakkının bir müzakere konusu yapılması kabul edilemez." CHP'nin tutuklu hasta tutsaklar hakkındaki soruya verdiği resmi yanıt. Sitelelerinde de şu an durmakta.

HDP/CHP ORTAK HEYETİ, AÇLIK GREVLERİNİN DURDURULMASI VE YENİ ÇÖZÜM SÜRECİ

Yukarıda beş senelik sürecin kronolojik kolajı duruyor. Geçmiş çözüm sürecinin sebepleri ve sonuçları üzerine bin ayrı teori tartışıldı, yinelemeye hacet yok. Ülkenin içte ve dışta düştüğü çıkmaz ve bu çıkmazdan rant sağlayan odaklar ortada. Kürt meselesinin yeni konumu Suriye'yi yani doğusunda dünyada krize giren sistemin Ortadoğudaki yeni arayışlarını da kapsar halde. Göçmen krizi hususunun hükümetin eline verdiği koz ve bu koz vesilesiyle içerideki tüm antidemokratik uygulamalara medeniyetin üç maymunu oynayışı da mal-

//

CHP'nin aktif olan yönetim kadrosunun 7 Haziran'ın tersine dirayetli ve inatçı duruşu, Kürt fobisini aşmış birçok açıklaması tabanda yeni radikal bir çözüme eğilimi güçlendirdi. Kürt hareketinin Türkiye ve Suriye'de barışçıl netice için diyaloga açık olduğu aşikar. HDP de her fırsatta bu role hazır olduğunu belirtiyor. CHP'nin içinden yükselen yeni sesler ve metropolde yerel seçimlerde yakalanmış olan taban uyumu da bu hususu sesli tartışmaya imkan sunuyor.

//

mumuz. Tüm bu gerçeklik karşısında muhalefetin yeniden konum alması ve çözüm süreci için kolları sıvaması elzem. CHP'nin de içinde olduğu bir heyetin içeride ve Rojava'da (sınırdaki) Kürtlerle gelişecek barış görüşmeleri önerisini sunması mümkün. Görüşmelerin hangi konu başlıklarında olabileceğine dönük bir şey yazmayacağım zira şu an önemli olan girişimin kendisi. Meselenin seçim kazanımlarıyla hükümete ders verme tarzı üzerinden çözülmesinin de pek mümkün olmadığı 31 Mart'tan bu yana gözler önünde. Sonuç üzerinden tartışma ve direnme yöntemi geliştirmeye devam ettikçe, eşek kaybettirilip kaybettirilip buldurulur. Buyurun mazbata meselesi.

Yükleme soru sorup özneye eğilmekte fayda var. Çözüm-süzlükten güç alanların provokasyonları 7 Haziran sonrası bombalarla vuku bulmuşken bugün yargı eliyle sürmekte. Buna rağmen CHP'nin aktif olan yönetim kadrosunun 7 Haziran'ın tersine dirayetli ve inatçı duruşu, Kürt fobisini aşmış birçok açıklaması tabanda yeni radikal bir çözüme eğilimi güçlendirdi. Kürt hareketinin Türkiye ve Suriye'de barışçıl netice için diyaloga açık olduğu aşikar. HDP de her fırsatta bu role hazır olduğunu belirtiyor. CHP'nin içinden yükselen yeni sesler ve metropolde yerel seçimlerde yakalanmış olan taban uyumu da bu hususu sesli tartışmaya imkan sunuyor. Benzer yaşam formlarına inananların geçmiş politik kamburu bir yana bırakıp geleceği birlikte örme heyecanı hem HDP'li hem CHP'li gençlerde güçlü. Yaklaşmakta olan büyük ekonomik kriz, tersine dönen Arap Baharı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ABD/Rusya arasında sıkışmışlıktan duyduğu tıkanma hali yeni bir çözüm sürecini masaya yatıran yeni bir tarafın oluşumuna izni hiç olmadığı kadar mümkün kılıyor. Leyla Güven'in başlattığı ve 157'nci gününe girerek tüm cezaevlerine yayılan açlık grevlerinde halklar arasındaki duygusal bağı ortadan kaldıracak ölümlerin başlamasına ramak kaldı. Ali Duran Topuz açlık grevlerine dair yazdığı makalede "Peki ölüm değil yaşam yoluyla sorunların çözülebileceğine inanan hiç kimse mi kalmadı? Bu kadar mı çoraklaştı bu topraklar?" diye soruyor. CHP ve HDP'nin beraber oluşturacağı heyetin ilk icraatı açlık grevlerinin sonlandırılmasını esas alan bir programla diyalog kapısını açabilir. Ölümleri durduran bir kapı oluşunun hafızası ve gücüyle yukarıda aktardığım beş senelik kronolojinin kümesi dahilinde hareket ederek anlamı ortadan kaldırılmış antidemokratik seçim uygulamalarından, Kürt meselesine ve bu bağlamda Suriye ile Rojava hususuna değin barışçıl bir programı kamuoyuna sunabilir. "Eleştirel olmak sürekli negatif ve kaba olmayı gerektirmediği gibi karamsarlık da eleştireliliğin şartı değildir." Son alıntı da İrfan Aktan'dan. İçinde olduğumuz sürecin riskleri kadar imkânları da var. Nitekim bedenini açlığa yatıranların varmak istediği istasyon ölüm değil, yeni bir yaşam. Cesur, yenilikçi ve olumlu bir dille üretilmiş siyaset bu istasyonun hangisi olacağını belirleyecek ve bu sefer hepimiz, hep beraber oraya varacağız. Trenin içinde inatla ters yöne doğru yürüyenlerle beraber.

Maçoğlu psişesi

AKP'nin daha öncelikli bir rakibine (HDP) karşı Maçoğlu'na çelme takmaktan imtina edip etmediği, Ovacık deneyiminin abartıldığı ya da abartılmadığı, Maçoğlu'nun politik birikiminin yeteri kadar güçlü olup olmadığı, SMF'nin bölgede sanılandan etkili olup olmadığı gibi tartışmalar, rasyonalize edilmeye çalışmakta uzun uzun ısrar edilen her şey, bundan sonra anakronik bir hal alacaktır.

Solun solunda yer alanların, Dersim gibi her zaman sol bir alternatif üretme kapasitesi olan bir yerde bir başarı hikayesi hayal etmeleri ve elde edilen bu başarıya halay çekmeleri anlaşılır. Dersim yerinde ise, bu sonucun elbette somut nedenleri olmalı. Yörenin etno-kültürel yapısı, özellikle cumhuriyet tarihindeki özgün davranış epizodları gibi objektif sayılabilecek nedenlerin yanı sıra, HDP'nin Dersim yerinde içine düştüğü elitizm ve kibir, kayyum argümanının tek başına kuru kalması, HDP ve Sosyalist Meclisler Federasyonu (SMF) arasındaki -aslında eskiye dayanan- gerilimin müsebbibi olarak daha çok HDP'nin görülmesi gibi HDP ile ilgili başlıklar konuşulabilir.

ONUR GÜLBUDAK

//
 Asıl ilgi çekici olan,
 Dersim seçimlerinin
 Dersimlilerin seçimi
 olmaktan fazlasıyla
 çıkması, Maçoğlu'nun,
 Dersim dışında fevkalade
 geniş bir "duygu"
 ittifakının çatı adayı
 haline gelmesi ve
 yukarıda bahsettiğim
 "eğilimden" fazlasını ifade
 edecek şekilde ortak
 bir duyguyu "harekete"
 //
 geçirmesidir.

Başarılı olanların tarafından bakılacak olursa, Maçoğlu'nun siyasi geleneğinin (SMF) Dersim dışında dikkate alınabilir bir varlığı olmadığı halde, Dersim'e içkin hale gelmiş olması ve aslında kendi ideolojik formasyonu ile açıklanamayacak şekilde yörede özel bir kültürel hacim kazanması, bu siyasi geleneğin Dersim'de yerleşme başlığında özel bir pratiğinin olması gibi özgün nedenlerden bahsedilebilir. Nedenleri benden daha iyi izah edebilecekler vardır kuşkusuz.

Diğer yandan sol, bir kuram, reel siyaset, ütopya ve kültür olmasının yanı sıra, reel mekandan bağımsız bir eğilimdir de. Dersim seçimleri, Dersimle hiç ilgisi olmayan böyle bir eğilimi de sosyolojinin gündemine çıkarmıştır.

Bu eğilim, sıkıl(ş)mışlar açısından bunaltıcı bir havada, ferah bir içecek reklamı ile karşılaşmak civarında bir şey olabilir. Bu yüzden, yaşadığımız yerden/zamandan çok uzaktaki bir deneyim için gülümseyebilir, soğuk bir gazoz içmiş gibi ferahlayabiliriz. Bu ferahlama, bazen kişilerin de kendi duygularına hayret edebilecekleri üzere Mansur Yavaş'tan bile kaynaklanabilir. Ne var ki, bu yalnızca bir ruhsal dengeleme çabasıdır ve genelde kişinin kendi içinde yaşanır, geçer; sahada bir eylem değeri kazanmaz.

Asıl ilgi çekici olan, Dersim seçimlerinin Dersimlilerin seçimi olmaktan fazlasıyla çıkması, Maçoğlu'nun, Dersim dışında fevkalade geniş bir "duygu" ittifakının çatı adayı haline gelmesi ve yukarıda bahsettiğim "eğilimden" fazlasını ifade edecek şekilde ortak bir duyguyu "harekete" geçirmesidir.

Bu ittifakta müzmin umutsuzlar, çember dışına çıkmaya meyilli ülkücüler, utangaç ulusalcılar, liberal Kemalistler, hümanist dindarlar, bezgin CHPliler, sosyalist olduğundan haberi olmayanlar, -ve dahi- kripto komünistler, ekolojistler, eleştirel HDP'liler, anakım klişelerden bıkmışlar, arayıp da zor bulanlar, bilimüm sıkılmışlar, sıcaktan bunalmışlar, çeşitli fraksiyonlardan Aleviler, internet kullanan köylüler, adil kalkınmaya inanan ütöpiciler, kırsala göçmüş sonradan köylüler, gezi sosyolojisini sevenler, bir kavram olarak komünizm ile yeni tanışanlar, HDP'yi destekleyen ama bir türlü tam sevmemiş aydınlar, bununla birlikte HDP'yi hiç sevmemiş muhalifler, hayal kırıklıklarına dil çıkarmak isteyenler, mizahsız bir siyaset olmaz olsun diyenler ve elbette sosyalistler var. Liste daha da uzatılabilir.

Böyle bir duygu ittifakının en önemli nedeni, kuşkusuz AKP iktidarındır. Bununla birlikte, Maçoğlu, düzgün olmayan ama bizdenliğini garanti eden karışık diksiyonu ile, kurduğu cümlelerin henüz yüklemine söylemeden diğer cümlesini kurmaya başlayan heyecanlı hali ile, imkansızlık ve hayalcilik arasındaki samimi gülümsemesi ile, özgül ağırlığı olan bir başarının sembolü olarak ilgi çekici bir toplumsal psikolojinin eksenlerini yakalıyor.

//

Bu durumda, AKP'nin daha öncelikli bir rakibine (HDP) karşı Maçoğlu'na çelme takmaktan imtina edip etmediği, Ovacık deneyiminin abartıldığı ya da abartılmadığı, Maçoğlu'nun politik birikiminin yeteri kadar güçlü olup olmadığı, SMF'nin bölgede sanılandan etkili olup olmadığı gibi tartışmalar, rasyonalize edilmeye çalışmakta uzun uzun ısrar edilen her şey, bundan sonra anakronik bir hal alacaktır.

//

Karpuz çaldığımız tarlanın sahibi ile yüz yüze geldiğimizde yüzümüzde oluşan sırtımayı, merdivenden düşüp de acımadı ki dememizi, kalburüstü bir restoranda çatalı bıçağı nasıl tutacağımızı bilemediğimiz anı, topu havadayken tutabildiğimizde can alıp oyuna soktuğumuz arkadaşın gözlerindeki gülümsemeyi, ağaçta bir sincap gördüğümüzde duyduğumuz heyecanı, bir köy kıraathanesinde üstünde hayal kurduğumuz ahşap sandalyenin gıcırdamasını, kaydırdıktan kayarken yüreğimizin kalkmasını, fakir ama gururlu olmamızı, sınıfın cüssece büyük ve hoyrat çocuğuna nanik yaptığımız zamanlarımızı hatırlattığı için Maçoğlu'nu sevdim.

Yalnızca Dersim Belediyesi'ni değil, incindiğimiz, gururlandığımız, ama özellikle noksan kalan yanlarımızı da kazandığı için ona yakın hissettik.

Şimdi bu "değerleştirme" süreci bir duygu üzerinden organize oluyor ve yapısı gereği rasyonel saiklere ihtiyaç duymuyor.

Bu durumda, AKP'nin daha öncelikli bir rakibine (HDP) karşı Maçoğlu'na çelme takmaktan imtina edip etmediği, Ovacık deneyiminin abartıldığı ya da abartılmadığı, Maçoğlu'nun politik birikiminin yeteri kadar güçlü olup olmadığı, SMF'nin bölgede sanılandan etkili olup olmadığı gibi tartışmalar, rasyonalize edilmeye çalışmakta uzun uzun ısrar edilen her şey, bundan sonra anakronik bir hal alacaktır.

Popülerleşmeye kategorik olarak burun kıvrımadan, oluşan ve doğrusu pek de öngörülmemiş olan bu ortak duyguyu ve bu yeni değerlendirme çabasını anlamak ve konuyu tam da ilerlediği üzere Dersim dışına taşıyarak ele almak biz duygusu kırıkların lehine olacaktır.

Bundan sonra Dersim, duygu itibarıyla yalnızca Dersim değildir. Kazanımları da Dersimle sınırlı olmayacaktır, hayal kırıklığı da sıradan bir hayal kırıklığı olmayacak, muhtemelen duygusu kırıklığı bir ideoloji haline getirecektir.

Şehrin kapısının bu ortak duyguya açılması ve uzun yıllar biriken bu duygu için hem terapötik bir alan olabilmesi hem de duygu içindeki "hareket" enerjisinin açığa çıkabilmesi yeni dönemin tartışması olmalıdır. Bunun için, Dersim Belediyesi'nin, tarımsal ürünleri metropollerdeki tüketim kooperatiflerine aktarmaktan daha fazlasını düşünmesi, yerelden tüm ülkeye bakacak bir projesiyonu kurumsallaştırabilmesi gerekiyor.

Bununla eş zamanlı olarak Maçoğlu'nu kendi ortak adayları olarak belirleyen bu büyük duygusal ittifakın ise duygusuna sahip çıkarak, Dersim'e ayak basması, bilgisini, deneyimini, duygusunu orayla birleştirmesi öngörülemez çok daha büyük bir umudun çiçek açmasını sağlayabilir.

31 Mart: Cin şişeden çıktı

Sadece İstanbul değil, Cumhur İttifakı ile Millet İttifakı adaylarının kıyasıya yarıştığı Adana, Mersin, Antalya gibi şehirlerde de sonucu belirleyen HDP seçmeninin stratejik oyları oldu. Az oy farkı ile kaybeden AKP-MHP İttifakının ilk elden sonuçları HDP seçmeninin üzerinden yorumlaması kaçınılmaz. Bu açıdan HDP'nin seçim öncesi AKP-MHP İttifakını batıda geriletme hedefi gerçekleşmiştir.

31 Mart yerel seçimleri resmi düzeyde olmasa da ittifaklar ve işbirlikleri çerçevesinde gerçekleşti. Saha kadar masadaki mühendisliğin de önemli olduğu bu ittifak ve işbirliği zemininde farkı yaratan ise ittifaklara dahil olmayıp, kendi stratejisini iki ayak üzerinden kuran HDP oldu.

Geçmiş seçimlerde sadece Kürt illerinde belediye kazanan batıda ise belediye kazanamayan (Mersin'in Akdeniz ilçesi hariç) HDP, bu defa hiçbir seçmen oyunun boşa gitmemesi üzerine taktik belirledi. "Kürdistan'da kazanacağız, Batıda kaybettireceğiz" cümlesi ile strateji sloganını oluşturdu ve seçimlere hazırlandı.

31 Mart seçimleri, önceki yerel yönetim seçimlerinin aksine genel siyasi konuların tartışıldığı, referandum havasında yaşandı. İtirazlar ve yeniden sayımlarla kaosun uzadığı bu günlerde, AKP-MHP İttifakının HDP'nin stratejik oylarının özgün ağırlığı

HAYRİ DEMİR

“

Seçimden önceki süreçte, medyadaki görünümünden tutalım da reklam filmlerinin yayınlanmamasına kadar eşitsiz seçim koşullarında çalışmalarına devam eden HDP için seçim sonrasındaki eşitsiz ve adaletsiz koşullar devam ediyor. Tüm Türkiye’de geçersiz oylar üzerinden yeniden sayımlar devam ederken, HDP’nin itirazlarının hiçbirine olumlu yanıt verilmemesi bu durum açık kanıtı...”

ile İstanbul ve Ankara başta olmak üzere birçok ilde kaybetmesi iç ve dış siyasette yeni arayışlara kapı araladı.

Yani özcesi: Cin şişeden çıktı!

31 MART'TA HDP: YAPRAK DÖKER BİR YANIMIZ BİR YANIMIZ BAHAR BAHÇE

Seçimden sonra ortaya çıkan sonuçlarla birlikte, HDP’nin seçim stratejisine dair tartışmalar da devam ediyor. Elbetteki bu sonuçlar, HDP açısından değerlendirilmesi gerektiği kadar HDP’nin de dahil olduğu genel manzara açısından da ayrıntılı tartışılmayı hak ediyor.

2014 yerel seçimlerinde kazandığı 96 belediyesine kayyım atanan HDP, 31 Mart seçimlerine giderken bölgedeki seçimleri “demokrasi referandumu” olarak tanımlamıştı. Kayyumların halkın iradesine atanmış vesayet odakları olduğunu düşünen HDP, bölgedeki seçim söyleminin ağırlık merkezini kayyum karşıtlığı üzerinden kurdu. Bu kapsamda kayyumların bölgeden gönderilmesi ve HDP’nin kazanması temel amaçtı. Taşıma seçmen, taşıma miting, seçmen kaydırma, seçim eşitsizliği tartışmaları üzerinden yürüyen kampanya süreci sonucunda HDP, Diyarbakır, Mardin ve Van gibi büyükşehirlerde kazanırken, il bazında Şırnak, Ağrı, Bitlis ve Dersim gibi daha önce kazanmış olduğu il belediyelerini kaybetti. Bunun yanı sıra belediye sayısı toplamda 70’e düşerken birçok merkezde kayyumlara karşı başarı sağladı.

Bölgede hem Kürt iradesi hem de yerel yönetim deneyimi anlamında sembolik önemi olan Diyarbakır ve Batman gibi illerde oylarını arttıran HDP, Kars gibi etnik ve dinsel farklılıkların yoğun olduğu bir ilde HDP dışındaki tüm partilerin bir araya gelmiş olmasına rağmen kazanan oldu.

Seçimden önceki süreçte, medyadaki görünümünden tutalım da reklam filmlerinin yayınlanmamasına kadar eşitsiz seçim koşullarında çalışmalarına devam eden HDP için seçim sonrasındaki eşitsiz ve adaletsiz koşullar devam ediyor. Tüm Türkiye’de geçersiz oylar üzerinden yeniden sayımlar devam ederken, HDP’nin itirazlarının hiçbirine olumlu yanıt verilmemesi bu durum açık kanıtı... Ağrı-Taşlıçay, Batman-Gerçüş, Muş-Merkez, Bitlis-Tatvan, Muş-Malazgirt, Mardin-Dargeçit, Mersin-Akdeniz, Urfa-Viranşehir ve Van-Gevaş gibi merkezlerdeki itirazlar seçim kurulları tarafından reddedildi.

BATI'DA KURULAN 'STALİNGRAD': AKP MHP İTTİFAKI GERİLEDİ

HDP stratejisinin asıl başarısı kuşkusuz ki, batı illerinde yaşandı. İstanbul üzerinde yoğunlaşan seçim mücadelesinde HDP’nin seçmeni sandığa gitti ve HDP stratejisine uygun şekilde oyunu kullandı. Ayrıntılı çalışılması beklenen seçmen tercihi ilk bakışta İstanbul’da HDP’nin AKP-MHP İttifakına kaybettirdiğini gösteriyor. Kürt nüfusunun yoğun yaşadığı Esenyurt ve Bağcılar gibi ilçeler ile DSP-CHP

yarışmasının olduğu Şişli gibi ilçelerde HDP seçmeninin stratejik oy kullandığı istatistiklere yansıyor. İstanbul genelinde baktığımızda ise CHP ile HDP kesişiminde bulunan bir grup seçmenin sandığa gitmediği, buna karşın HDP seçmenin 800-900 bin arasındaki bir kısmının stratejik oy kullandığı görülüyor.

İSTANBUL'DAN ÖTESİ: HDP'NİN STRATEJİK BAŞARISI

Sadece İstanbul değil, Cumhuriyet İttifakı ile Millet İttifakı adaylarının kıyasıya yarıştığı Adana, Mersin, Antalya gibi şehirlerde de sonucu belirleyen HDP seçmeninin stratejik oyları oldu. Az oy farkı ile kaybeden AKP-MHP İttifakının ilk elden sonuçları HDP seçmeninin üzerinden yorumlaması kaçınılmaz.

Bu açıdan HDP'nin seçim öncesi AKP-MHP İttifakını batıda geriletme hedefi gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan sonuçlarla Türkiye'nin nüfusunun yoğunluklu yaşadığı ve ekonominin can damarının attığı illerde AKP-MHP İttifakı, HDP'li seçmenin stratejik oylarıyla belediyeleri kaybetti.

HDP'YE UYARI MESAJI

Seçim sonuçlarının ortaya çıkmasıyla birlikte diğer partilerde olduğu gibi HDP içerisinde de yoğun bir analiz ve tartışma süreci başladı. Sonuçlarının etraflıca masaya yatırıldığı bu toplantılardaki en temel gündem ise bölgede rakamsal başarısızlık olup olmadığı.

Rakamsal olarak ortaya çıkan tabloda elbette bir başarısızlıktan söz edilebilir. Ancak kısmi başarısızlığa giden bu yolda özellikle HDP üzerindeki baskıları ve Kürt kentlerinde seçimlere gidilen iklimin de etkisinin belirleyici olduğunu hatırlatmakta fayda var. Şırnak'ta seçim sonrası "garnizon etkisi"ne işaret eden ve zırhlı araçlarla gerçekleşen "kutlama" konvoyu, Kürt kentlerindeki seçimlere iktidarın nasıl hazırlandığının da açık bir fotoğrafıydı. 2015 Temmuz'dan bu yana çalışan partili bırakmayacak noktaya gelen gözaltı ve tutuklamalar da iktidarın seçim hazırlığının bir ayağı oldu. Yine çatışmalı sürece yeniden girilmesiyle birlikte 2015 ve sonrasında bölgede yaşanan göç hareketliliğinin de bu sonuçlarda etkisi olduğu su götürmez bir gerçek.

Bölgedeki bu fotoğrafla birlikte, Türkiye'de seçimin "ders verme" tartışmaları ekseninde yürüdüğü bu siyasi iklimde kuşkusuz ki bölge seçmeni HDP'ye ders verme yerine "uyarı mesajı" vermeyi de tercih etti. 24 Haziran'da Şırnak, Hakkari, Bitlis ve Ağrı'da yaşanan oy düşüşleri ve vekil kayıpları HDP için bir erken uyarı sisteminin de devreye girmesi anlamına geliyordu. Fakat 31 Mart'ta giderken bu uyarı sisteminin HDP tarafından yeterince dikkate alınmadığı, kaybedilen belediye sayılarında da görülmektedir.

//

Rakamsal olarak ortaya çıkan tabloda elbette bir başarısızlıktan söz edilebilir. Ancak kısmi başarısızlığa giden bu yolda özellikle HDP üzerindeki baskıları ve Kürt kentlerinde seçimlere gidilen iklimin de etkisinin belirleyici olduğunu hatırlatmakta fayda var. Şırnak'ta seçim sonrası "garnizon etkisi"ne işaret eden ve zırhlı araçlarla gerçekleşen "kutlama" konvoyu, Kürt kentlerindeki seçimlere iktidarın nasıl hazırlandığının da açık bir fotoğrafıydı.

HDP'nin sayısal olarak düşüşünün temel nedeni özellikle belde ve beldeye yakın nüfusu olan ilçelerde kaybetmesidir. HDP, 18 belde 25 ilçede belediyeleri kayyumlardan geri alamadı. Bu az nüfuslu yerlerde seçmen tercihinin ideolojik sebeplerden daha çok sosyal ilişkiler ve aday profili üzerinden şekillendiğini düşündüğümüzde, HDP'nin yaşadığı kaybın niteliği daha net ortaya çıkmaktadır. Tüm bunlara rağmen ve yukarıda bahsettiğimiz fotoğrafla HDP'nin eşit olmayan koşullarla girdiği bu seçimde belediyelerin çoğunluğunu kayyumlardan alıp Kars, Van-Tuşba gibi nüfusu yoğun yerlerde diğer partileri geçmesi bir başarı olarak öne çıkmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere AKP-MHP İttifakının "beka sorunu" söylemi değil, HDP'nin yetmezlikleri ve eşitsiz seçim koşulları bölgedeki bu tablonun esas nedeni olarak öne çıkmaktadır.

FIRAT'IN BATISI FIRAT'IN DOĞUSUNU MOTİVE EDİYOR

Bölgedeki kısmi kayba rağmen özellikle batıda HDP'nin stratejisinin başarılı olması ve birçok büyükşehir belediyesinin AKP-MHP'den alınması bölge halkı için ayrı pozitif motivasyon kaynağı olarak da ortaya çıkmıştır.

Nihayetinde geride kalan 31 Mart seçimlerinde AKP-MHP İttifakı açısından bariz bir yenilgi söz konusudur. Bu durumda Türkiye'de yeni siyasal dengelerin ortaya çıkması beklentisi de doğmuştur. 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonraki günleri hatırlarsak, o günlerde Cumhurbaşkanı Erdoğan sonuçlardan sonra birkaç gün boyunca kamuoyuna çıkmamış ve açıklama yapmamıştır. 31 Mart seçimiyle tekrarlanan bu durum siyasi dengelerin de yeniden düşünüldüğü kanaatini uyandırmaktadır.

Tam da burada seçimin belediye sayısı anlamında kazanı görünen CHP'nin bir süredir sağ seçmene seslenen politikalarından sonuç almadığı görülmekteydi. HDP'nin stratejik oylarıyla da şekillenen bu başarı CHP'de de yeni tartışmaları beraberinde getirecektir. Bu noktada CHP'nin Kürt sorununa daha duyarlı ve Kürt seçmenle de daha yakın bir temas içerisinde olmasını CHP için daha kazançlı gören yaklaşımın güçlenmesi de kaçınılmaz olabilir.

HDP'nin batıda elde ettiği başarı uzun süredir maruz kaldığı kutuplaştırıcı ve ayrıştırıcı söylemi aşması için önemli fırsatlar sunuyor. Bölgede ise kısmi başarısızlık HDP'ye seçmenin 24 Haziran'dan sonra verdiği ikinci uyarı mesajı olarak öne çıkıyor. HDP'nin özellikle bölgedeki sonuçlarla ilgili şapkayı önüne koyması gerekiyor.

Bu seçimlerin temel özelliği olarak öne çıkan masadaki ittifak ve işbirliklerinin seçim sonrasına taşınıp, taşınmayacağı Türkiye'nin geleceğini doğrudan şekillendirecektir. Kuşkusuz ki, 31 Mart akşamı şişeden çıkan cinin, nisan ayı itibarıyla Türkiye üzerinde dolaşacak bir demokrasi hayaletine dönüp dönmeyeceği hepimizin geleceğini etkileyecektir.

Kimliksel kompozisyonlarıyla Dersim'in seçimi ya da seçimin Dersim'i

HDP'nin Dersim'i örgütsüz bir çoğunluk olarak görmesi partiyi seçkinci bir duruma düşürdü. Bu durum kimliksel çoğulculuğu savunan, seçkinciliği (elitizmi) reddeden ve her nereden gelirse gelsin iktidara, iktidar kurma çabasına karşı ve eleştirinin her türüsüne açık bir coğrafya olan Dersim'de olumsuzlandı. Tam da bu noktada aklıma Demirtaş'ın bir seçim mitingindeki şu sözleri geldi: "Ben size bir şey söylemeye, yol göstermeye gelmedim..."

DIŞ HİKAYE

Dersim (Tunceli) her daim ilgiye mazhar olan ama bu yerel seçim sürecinde ve sonucunda bütün ülkenin ve ülke siyasetlerinin meraklı bakışlarının odaklandığı bir kent oldu. Bu ilginin kaynağı coğrafyanın stratejik bilgisi ile yani haritanın neresinde olup olmadığıyla ilgili değil, tarihsel ve toplumsal bağlamda bilinmemiş, keşfedilmemiş ve haritalandırılmamış bir kara parçası olarak görülmesiyle ilgiliydi. Dersim'i bilme ve keşfetme merakı hem devlette hem de kentin sınırları dışında kalan diğer bölgelerde karşılık bulmuştur. Kurucu devletin istihbarat raporları ve resmi yazışmaları, gazete yazıları, kendi tarihsel argümanlarıyla hazırladığı etnografileri ve resmi analizleri,

MEHTAP TOSUN

Dersim'i keşfetme merakına ve yönetme isteğine dayanıyordu. Bunun en yakın örneğini, kayyım atandıktan sonra adı "Dersim Belediyesi"nden "Tunceli Belediyesi"ne dönüştürülen kurumun sloganında bile görmek mümkün: "Tanımakla başlar her şey". Tanımak istiyordu çünkü her seçim sonucunda ülkenin doğusunda haritadaki kırmızı yerini korumuş ve milliyetçi muhafazakar oyların çoğunlukta olduğu komşu şehirlerle (Elazığ, Erzurum, Erzincan ve Bingöl) arasına ideolojik ve kimliksel bir bariyer, seçim sonrası mizahi deyimle "Berlin Duvarı" örmüştür.

İÇ HİKAYE

Peki Dersim'in bu dış hikayesinden öte, kendine özgü, iç, içteki hikayesi neydi? Kentin toplumsal dokusu Dersimli, Kırmanc (Zaza)-Kurmanc (Kürt)- Alevi(Kızılbaş), Ermeni gibi etno-dinsel kimliklenme biçimleriyle Türklük'e en uzak mesafede konumlanmıştı. Bu kimlikler Dersim temsilinin yegane biçimleri değildi. Sahip olduğu sol/sosyalist/devrimci kimlikleri ile de siyasi arenada güçlü bir yerde durmuş/duran, çeşitli ve geçişken bir demografiye sahiptir Dersim. Bu etno-dinsel ve politik kimliklerden her biri geleceğe yansıtılacak bellekler, deneyimler ve beklentiler içerir. Dolayısıyla, kendi kendini sürekli imal eden bu kent kimliği, başkalarının onu nasıl hikaye ettiğiyle değil, onların Dersim'in iç hikayesine getirdiği sınırlamalarla ve denetim kurma biçimleriyle gerilim yaşar. İşte bu gerilim Dersim'deki yerel seçim sürecinin ve sonucunun da belirleyicisi olmuştur.

Yerel seçim sürecinin başlarında umulanın aksine ittifakta anlaşamayan kentin iki önemli siyasi dinamiği HDP ve SMF (Sosyalist Meclisler Federasyonu) seçimlere ayrı gireceğini duyurmuştu. Kent halkı seçim boyunca oyların CHP, HDP ve TKP arasında bölüneceğinden ve AKP'nin aradan çıkabileceği ihtimalinden dolayı oldukça endişeliydi. SMF geleneğini temsilen 'komünist başkan' lakaplı Mehmet Fatih Maçoğlu TKP (Dersim'deki siyasi yelpaze içerisinde kendisine hiçbir zaman yer bulamamış, kentin toplumsal ve tarihsel kompozisyonuyla uyuşmamış bir parti) listesinden seçime girdi ve seçimin kazananı oldu. Maçoğlu TKP ile aynı siyasi geleneğe gelmiyor, mensubu olduğu yapının TKP'den seçime girmesinin tek nedeni belediye meclis üyeliklerini alabilmek için yasal bir partiden girme koşuluna takılmamaktı. Bu durum HDP ve SMF arasındaki gerilimin bir başka yönünü oluşturdu. Seçim süreci içerisinde iki taraf arasında devam eden gerilimler ve kutuplaşmalar seçim sonucunda da dozunu arttırarak devam etti ve ediyor. HDP'nin kentteki seçimin kazananı olamayışında birçok neden sayabiliriz. İlk olarak kendileri-

//

Sahip olduğu sol/sosyalist/devrimci kimlikleri ile de siyasi arenada güçlü bir yerde durmuş/duran, çeşitli ve geçişken bir demografiye sahiptir Dersim. Bu etno-dinsel ve politik kimliklerden her biri geleceğe yansıtılacak bellekler, deneyimler ve beklentiler içerir. Dolayısıyla, kendi kendini sürekli imal eden bu kent kimliği, başkalarının onu nasıl hikaye ettiğiyle değil, onların Dersim'in iç hikayesine getirdiği sınırlamalarla ve denetim kurma biçimleriyle gerilim yaşar. İşte bu gerilim Dersim'deki yerel seçim sürecinin ve sonucunun da belirleyicisi olmuştur.

//

//

...Maçoğlu'nun ülke içinde ve dışında artan popülaritesiyle birlikte seçimdeki tek rakipleri olması, HDP'nin onları "sapma vakalar" olarak görmesine ve buna yönelik "kolektif" baskı ve söylem geliştirmesine yol açmıştı. HDP kentteki yerel güç ilişkilerini ve çıkarlarını önüne alamamış, aksine kentteki toplumsal doku içerisine yerleşik kimliklerden biri olan bir siyasi geleneği karşısına almıştı. Peki bu durumlar seçim matematiğine nasıl yansdı?

ni kentin etno-dinsel ve siyasi her türlü kimliksel pozisyonlarının bilgisine ve denetimine sahip bir konumda hissetmeleri ve parti yönetiminin üst düzey yetkililerinin bu konumu arkalarına alarak seçim üzerinde baskı kurmak istemelerini söyleyebiliriz. Ancak, HDP'nin bu konumu, yani Dersim'i örgütsüz bir çoğunluk olarak görmesi partiyi seçkin bir duruma düşürmüştü. Bu durum kimliksel çoğulculuğu savunan, seçkinliği (elitizmi) reddeden ve her nereden gelirse gelsin iktidara, iktidar kurma çabasına karşı ve eleştirinin her türüne açık bir coğrafya olan Dersim'de olumsuzlanmıştı. Tam da bu noktada aklıma Demirtaş'ın bir seçim mitingindeki şu sözleri geldi : "Ben size bir şey söylemeye, yol göstermeye gelmedim... Dersimli ne yapacağını hep kendi bilir". Bu söze ek olarak Dersimli bir aile içerisinde birbirinden farklı sol/ sosyalist siyasi görüşü olan en az üç kişi bulabilme ihtimalinin oldukça yüksek olması da aklınızın bir köşesinde dursun. İlkinde paralel olarak, seçim mağlubiyetinin ikinci nedeni, kayyum atanan son belediyenin kendilerinin olduğuna ve dolayısıyla kendilerine iade edilmesi gerektiğine dair tutumlarıydı. Ancak, Maçoğlu'nun ülke içinde ve dışında artan popülaritesiyle birlikte seçimdeki tek rakipleri olması, HDP'nin onları "sapma vakalar" olarak görmesine ve buna yönelik "kolektif" baskı ve söylem geliştirmesine yol açmıştı. HDP kentteki yerel güç ilişkilerini ve çıkarlarını önüne alamamış, aksine kentteki toplumsal doku içerisine yerleşik kimliklerden biri olan bir siyasi geleneği karşısına almıştı. Peki bu durumlar seçim matematiğine nasıl yansdı?

Son üç yerel seçimin rakamlarını veri alacak olursak, SMF'nin bağımsız olarak girdiği önceki yerel seçimlerde HDP'den düşük oy aldığını görüyoruz. Ancak TKP altında seçime girdiği bu yıl diğer yılların üzerinde oy alarak seçimin galibi olmuştur. Kentin bu yıla dair yerel seçim analizini yapabilmek için son iki yıl boyunca siyasi konjonktürden dolayı kentten dışarıya olan göçleri de göz önünde bulundurmak oldukça önemlidir. Bu seçimde CHP'nin oy sayısına baktığımızda, TKP'ye giden oyların olduğu ilk bakışta fark edilebiliyor. HDP'nin oy oranındaki düşüş ise hem göçlerle hem de bir kısım oyların TKP'ye kaymış olabileceği ile açıklanabilir. Öte taraftan, HDP ile TKP arasındaki oy farkına baktığımızda 830 kişi olduğu yani çok da bir fark olmadığı da görülebilir. Belediye il meclis üyeliklerinde ise HDP: 7 TKP: 4 şeklinde bir dağılım söz konusu. Yani HDP belediye'deki denetim gücünü, hesap sorabilme yetkisini elinde bulunduruyor.

	HDP	SMF	CHP	AKP	MHP
2009	4035	3291(Bğsz)	2027	2909	55
2014	7250	2290 (Bğsz)	5259	1592	244
2019	5069	5887(TKP)	3699	2526	627

Son 10-15 yıllık yerel seçim sonuçlarına baktığımızda ise, Dersim, CHP, Bağımsız, HDP gibi birbirinden farklı siyasi alternatiflere şans tanıyarak belediye deneyimleri yaşadı ve son seçimde ise SMF'yi bir seçenek olarak görmek istedi. Ancak, kentin bu seçim yelpazesinin temeli yerel halkın seçme özgürlüğüne ve bu kente ait olmanın sağladığı güvenlik hissine sahip olmasına dayanmaktadır. Dolayısıyla bu iki alana dair yapılacak her türlü müdahale de kaçınılmaz olarak yerel halkın o siyasi lideri ve adayı olumsuzlaşmasına neden olacaktı.

Dersim'in bu yerel seçimin en çok konuşulmuş ve yazılan olmasının en önemli bir başka sebebi ise Ovacık ile başlayan deneyimle birlikte ülke içerisindeki siyasetçilerin makasını daraltma çabası taşımasıdır. Yani, düşmanlaştırılmış ve damgalanmış "komünizm" kimliğini (bu kimliğe yönelik eleştiri hakkını saklı tutarak) siyasi alanda dolaşıma sokması ve siyasete çağırmasıdır. Ancak, yerel halkın şans tanıdığı, yol verdiği SMF'nin TKP listesinden aday M. Fatih Maçoğlu'nun bundan sonraki tavrı oldukça önemlidir. Seçimden hemen sonra verdiği "birlikte karar alacağız, birlikte yönetebiliriz, birlikte Dersim'i Türkiye'de model yapabiliriz." mesajı kentteki diğer siyasi yapılarla ortak sözü inşa edebilmesi açısından önemlidir. Bu model, Dersim'deki toplumsal yapıya ve kültüre müdahaleleri geri letmeyi, yazının başlarında bahsettiğim etno-dinsel kimliklere dayalı hassasiyetleri gözetmeyi, köksüz kozmopolitanizme karşı, yerelliği, kültürel ve etno-dinsel çeşitliliği ön plan çıkaran politikaları içermelidir. Belki de (umarım) bu politikalar, bütün bu sayılanlara oldukça mesafeli olan, Dersim özeline ve yereline dair geçmişte olumsuz yargıları bulunan TKP gibi bir yapının da yerel zemine doğru çekilmesine katkıda bulunabilir. En önemlisi de, öne alınmak istenen Dersim modeli, toplumsal cinsiyete duyarlı bir yerel yönetim anlayışını diğer bir deyişle toplumsal cinsiyete duyarlı yerel siyaseti gündelik hayatın her noktasında ilişkilendirmelidir.

31 Mart'tan sonra siyaset: 'Gezi' ve 'Berxwedan'

31 Mart, halklarımızın diktatörlüğe karşı “Êdi bese”, “Yetti gayri” haykırışıdır. Bu sonuç, ne bir parti ne de bir kişiye mal edilebilir. Geleceğimiz, bizi 31 Mart'a taşıyan bu dayanışmanın, kolektif zekânın, tahammülün ve neşenin gelişerek sürmesine ve çoğalmasına bağlıdır.

Türkiye ve Kürdistan'da siyasi güç dengesi değişti. AKP-M-HP-'Ergenekon' ittifakı sözümona 24 Haziran “zaferi”nden 8 ay sonra büyük kentler ve Kürdistan'da ağır bir hezimete uğradı. Bu hezimet, oluş halindeki diktatörlüğü yalnızca umarsızca gereksindiği “cansuyu”ndan -halkın rızasından- mahrum bırakmakla kalmıyor; rejimin merkezi gücü AKP'yi aynı zamanda en önemli arpalıklarından da ediyor.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ

02 NİSAN 2019

32 MİLYON KİŞİ DAHA AKP YEREL YÖNETİMLERİNİN DIŞINA ÇIKTI

Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Mersin, Antalya, Hatay, Van, Diyarbakır, Mardin... Bu büyükşehir belediyelerinden mahrum olmak, yaklaşık 32 milyon insanı kuşatan bir piyasayı yerel yönetim olanaklarıyla kontrol gücünden apansız mahrum kalmak demek. Bu yerel yönetimlerden uzaklaştırılmak belediye gelirlerinin AKP'nin toplumsal ve ideolojik dayanakları olan vakıflar, cemaatler, tarikatlara aktarım yolunun kapatılması demek; kentsel rantların AKP'li mülk sahipleri lehine çekilip çevrilmesinin ve arsa spekülasyonu ve inşaatla dayalı ekonomik döngünün başlıca kurumsal ve mali regülasyonlarından mahrum kalmak demek; belediyelerle iş yapan yüklenicilerin AKP'ye büyük toplumsal ve politik etkinlikler için lojistik ve personel desteğinin kesilmesi demek. Eş dost kayırmacılığı kapılarının kapanması demek. Neresinden bakarsanız bakın 31 Mart hezimetini, özellikle AKP siyaset tarzının sürdürülmesi bakımından büyük bir yıkım, dolayısıyla diktatörlük inşası itibarıyla toprak kaymasına eş değer bir sorun.

SIYASİ ZOR TOPLUMSAL GÜCÜ İKAME EDEMİYOR

Siyasi güç dengesindeki bu değişiklik, mavi gökte şimşek çakması gibi bir şey değil. Nedenleri ve süreci var. AKP 2007 genel seçimlerinden bu yana Türkiye ve Kürdistan iç dinamikleri üzerinden edinebileceği toplumsal güç dengesinin sınırlarından öteye gidemediği halde, toplumsal varlığına denk düşmeyen bir siyasal güç edinmişti. Bu asimetrinin bir çöküntüye yol açması, kaçınılmazdı. 2007'den bu yana Türkiye'de yüz yüze kaldığımız bütün siyasi çatışmalar esasen AKP ve Erdoğan'ın, toplumsal gelişmeyle aşağıdan ve kültürel hegemonyayla yukarıdan elde etmeleri imkansız üstünlüğü, siyasi manevralar ve ittifaklarla, siyasi rejimdeki değişiklik teşebbüsleriyle -daha kestirme bir ifadeyle devlet gücü/zoruyla- elde etmek üzere giriştikleri hamlelerin sonucu olarak ortaya çıktı.

Erdoğan'ın Fethullah Gülen cemaatiyle birlikte "Ergenekon" a karşı; "Ergenekon" la birlikte Gülen cemaatine karşı; Kürtlerle birlikte müesses nizama karşı; müesses nizama birlikte Kürtler'e karşı giriştiği bütün çapraşık ittifakların merkezinde toplumsal güç açığını ikame için umarsızca ihtiyaç duyduğu devlet yapısındaki değişikliklere ulaşma hırsı yatıyordu. Ne var ki, temel toplumsal güçlerin gelişme doğrultusuyla örtüşmeyen bu hamleler, siyasi sonuçları ne olursa olsun Türkiye ve Kürdistan'ın tarihsel ve toplumsal sürecinin doğal gidişatında bir sapmaya yol açamayacak kadar harici kalıyordu.

//

Erdoğan'ın Fethullah Gülen cemaatiyle birlikte "Ergenekon" a karşı; "Ergenekon" la birlikte Gülen cemaatine karşı; Kürtlerle birlikte müesses nizama karşı; müesses nizama birlikte Kürtler'e karşı giriştiği bütün çapraşık ittifakların merkezinde toplumsal güç açığını ikame için umarsızca ihtiyaç duyduğu devlet yapısındaki değişikliklere ulaşma hırsı yatıyordu. Ne var ki, temel toplumsal güçlerin gelişme doğrultusuyla örtüşmeyen bu hamleler, siyasi sonuçları ne olursa olsun Türkiye ve Kürdistan'ın tarihsel ve toplumsal sürecinin doğal gidişatında bir sapmaya yol açamayacak kadar harici kalıyordu.

7 Haziran 2015 seçim sonuçlarında ifadesini bulan bu yeni güç dizilişi Cumhuriyet'in her tür özerkliği yok sayan iki kutuplu geleneksel siyasi düzenini çatlattı. Bugünkü rejim 7 Haziran'dan bu yana eski kabuğa sığmayan bu üç kutuplu yeni düzenin kuvveden fiile çıkması olasılığını bertaraf etme iradesiyle ortaklaşa hareket eden eski statüko ve müesses düzen güçlerinin bir koalisyonundan ibaret.

TEKÇİ REJİMİN İÇEREMEDİĞİ ÜÇ KUTUPLU TOPLUM

Bugünkü siyasi tablo esasen Türkiye'nin üç kutuplu toplumsal yapısının mutlak inkârını gerçekleştirecek tekçi bir rejim inşasını hedefleyen, "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi"nin varması kaçınılmaz sonuçu. Çünkü, bu rejim, toplumsal ve ekonomik ilişkiler alanında tarihsel olarak elde edilmiş bir üstünlüğe ve bu üstünlüğün siyasal kabulünün ifadesi olan bir rızaya dayanmıyordu ve rızasını elde edemediği kitlelere siyasî zor ile boyun eğdirebilmiş de değildi. 2017 referandumu, 2016 darbe farfarasının her şekilde istismarına karşın gerçekte yüzde 51 çoğunluğu sağlamamış, 2018 seçimleri de aynı şekilde hile hurdayla kazanılmıştı. Rejimin kendi başarı anlatısını bir at hırsızlığı menkıbesinde bulması -'Atı alan Üsküdar'ı geçti'- gerçek sonuç hakkında bizzat rejimin başının ne düşündüğü konusunda kuşkuya yer bırakmıyor.

Hile hurdayla kapatılamayacak ölçüde büyük bir açığın sayılabilir hale geldiği an rejimin çatırdayacağı bilgisini bizzat rejimin arsızlığı sayesinde edinen toplumsal muhalefet güçleri sabırla 31 Mart'ı, bu açığın doğacağı anı kolladılar ve yıkıcı darbeyi indirdiler.

ERDOĞAN REJİMİ 'ESKİ DÜZEN'İN SATHI MÜDAFAA SEFERBERLİĞİ

Bu süreç 2013'te Erdoğan'ın "İslam kardeşliği" çağrısıyla gerçekleştirmeyi umduğu, "Kürt açılımı"yla başlamıştı. Erdoğan, Sultanlığı için muhtaç olduğu toplumsal dayanağı kendisine "mütedeyyin Kürt kitlelerinin" sunacağını ummuştu. Ne var ki, Kürtler ufukta beliren, "kendi kaderini tayin" fırsatını -bir kısım "mütedeyyin" de dâhil- Sultan'ın tebaası olarak değil "demokratik özerklik" statüsü uğruna mücadeleyle değerlendirmeyi seçti. 7 Haziran 2015 seçim sonuçlarında ifadesini bulan bu yeni güç dizilişi Cumhuriyet'in her tür özerkliği yok sayan iki kutuplu geleneksel siyasi düzenini çatlattı. Bugünkü rejim 7 Haziran'dan bu yana eski kabuğa sığmayan bu üç kutuplu yeni düzenin kuvveden fiile çıkması olasılığını bertaraf etme iradesiyle ortaklaşa hareket eden eski statüko ve müesses düzen güçlerinin bir koalisyonundan ibaret.

Ne var ki, bu rejim esasen çatlamaş olan iki kutuplu düzenin üçüncü kutup karşısındaki birleşik "sath-ı müdafaa" seferberliğinden öteye geçemedi. Toplumsal güç dengesini 2007'nin ötesine taşımayı başaramadı. Toplumsal rızadan yoksun. Ne toplumun maddi ve manevi üretici güçlerinin gelişmesine eşlik edebiliyor ne de toplumu bir yeni uygarlık

//

AKP'yi bütün stratejik üslerinden kovalayan seçim taktiği esasen Erdoğan'ın ve rejimin dört yıldır diz çöktüremediği çok geniş ve çoğul, birçok partinin ve partisiz toplulukların üyelerinin iç içe geçtiği toplumsal mekanlar ve bloklarda oluşturuldu. Bu hiç hesapta olmayan direnç merkezi son dört yıldır, tüm Türkiye sathında Erdoğan rejimine kafa tutuyor.

tahayyülüyle ilişkilendirebiliyor. Dört yıldır amansızca süren saldırılar, her türlü şiddet, hile, zulüm, tasfiye, darbeler, darbe içinde darbeler, binlerce ölüm, on binlerce hapis, yüz binlerce tutuklama, işten çıkarma, mal mülk gaspına rağmen topluma boyun da eğdiremiyor. Varlığını rızaya değil, korkuya dayandıran rejimin bitişi korkunun bittiği yerde başladı. AKP sözcülerinin ve Bahçeli ile Erdoğan'ın bütün seçim kampanyalarını toplumsal özgürlük mücadelelerinin geri döneceği korkusuna dayandırmaları, aslında yenilgilerinin de bir nedeni oldu. Toplum, onların korktuğunu anladığı an kendi korkularından kurtuldu.

AKP ve rejim için bir felaket sayılması gereken bu şizofrenik seçim söylemi aslında rejimin onulmaz çelişkisinin şuursuzca dile geliyordu. AKP ve Erdoğan sülalesinin iktidarı muhafaza için daha çok güce, daha çok "eski düşman"la ittifak kurmaya ihtiyacı durmaksızın artıyor ama iktidarlarını muhtemel müttefikler ve toplum nezdinde bir çekim merkezi olarak parlatma ve toplumsal rıza üretme olanakları, ekonomik krizin dolaysız etkisiyle de durmaksızın daralıyordu. Tehdit ederken yalvaran "devlet adamları" resmi geçidi, rejimin öz çelişkisinin ayaklanmış halinden başka bir şey değildi. 31 Mart seçimleri böyle bir kavşakta çıkageldi.

HDP'NİN ROLÜ VE GÜCÜ

Bu seçimlerin Erdoğan ve rejim için çarpıcı bir yenilgi olarak gerçekleşmesinde elbette bütün muhalefet güçlerinin paha biçilmez katkısı var. Ancak, AKP'yi bütün stratejik üslerinden kovalayan seçim taktiği esasen Erdoğan'ın ve rejimin dört yıldır diz çöktüremediği çok geniş ve çoğul, birçok partinin ve partisiz toplulukların üyelerinin iç içe geçtiği toplumsal mekanlar ve bloklarda oluşturuldu. Bu hiç hesapta olmayan direnç merkezi son dört yıldır, tüm Türkiye sathında Erdoğan rejimine kafa tutuyor. Gidişatı, siyasetin yüksek matematiği ve bildik yordamları içinden okuyup yol haritası çizen önderlikler olmaksızın ya da onlardan bağımsız olarak Kürtler ve büyük şehirlerin halkları iç görüleri, sevgileri, modern siyasal mücadeleler tarihinin kulaktan kulağa aktarılan yüz yıllık deneyim ve birikimleriyle ezberleri bozuyorlar.

İnsanlık, kadınlık, emekçilik kültürleriyle, toplumsal asabiyyeleriyle, vicdan ve adalet duygularıyla, gelecek kuşakları için taşıdıkları kaygılarıyla, onursuz bir yaşamdan duydukları iğrentiyle, zulüm, ikiyüzlülük ve yalana besledikleri öfkeyle, din, inanç ve yaşam biçimi dayatma-

//

HDP halklarımız arasında 24 Haziran'dan bu yana oluşagelen demokratik ortaklığa siyasi derinlik ve ruh kazandırdı. Parti yönetimi ve eş başkanlarımız, halklarımızın ve partililerimizin ortak zekasının eseri olan "Kürdistan'da kazanmak, Batı'da kaybettirmek" taktiğinin gereğini durup dinlenmeden çalışarak yerine getirdiler. HDP'yi bir arada ve aynı hat üzerinde tutmayı başardılar.

//

sına karşı hınçlarıyla, karşılarındaki iktidarın zafiyetlerine dair kestirimleriyle, siyasal hafızaya eşlik eden yaratıcılıklarıyla Erdoğan rejiminin hamlelerini oluşturdukları alışılmadık toplumsal bloklarla her seferinde boşa çıkartıyorlar. Bir sonraki hamle için umut dinamiğini işler halde tutuyor; faşist koalisyonu bir yıpratma savaşına tabi tutarak yoruyor ve hırpalıyorlar; zaman zaman duraksar görünseler, yorulular, bezseler de asla teslim olmuyorlar.

"Başkanlık rejimi inşası" karşısındaki başlıca özne ve direnç odağı, siyasal hareketlere yol gösteren, onlara sahip olmadıkları ya da unuttukları yüksek hedefleri de, pragmatik ve kıvrak taktikleri, formülleri de, heyecanı, ısrarı ve direngenliği de taşıyan; her evde, her işyerinde, her buluşma noktasında kendini yeniden üreten kolektif zekâdır, ahlaktır, boyun eğmeme iradesidir. Evden eve, camiadan camiaya, aileden aileye, yöreden yöreye, mahalleden mahalleye, kendisini için için sürdüren ve yayılmaya devam eden "Gezi" ve "Berxwedan" tarzlarının bir bakıma kendiliğinden iç içe geçmiş halidir.

Yeni siyaset merkezleri bu zeminlerde oluşuyor. Güç açığımızı gidereceğimiz kaynak da burası. Bu zeminlerden geçerek tazelenmedikçe, bu ortak zekâ ve yaratıcılık kadar, bu topluluklar içinde vücut bulan sağduyudan, bu toplumsallıkta yeniden üreyen ethos ve zihniyetten de beslenmedikçe var olan politik güçlerin, siyasal mücadeleye yeni girdiler sağlamaları söz konusu olmayacak.

"31 Mart seçimlerinde ne yapacağız" sorusu, sözü edilen iradeyi nasıl okuyacağız ve ondan ne öğreneceğiz sorusunun bir türevi olabildiği ölçüde anlamlıydı. Doğrusu, referandum ve 24 Haziran seçimlerinde olduğu gibi, halklarımız seçim gündemi oluşur oluşmaz bu soruya apaçık bir yanıt verdiler. HDP'nin seçim taktiği, işte bu halk bloklarının ferasetini yansıtan iki cümleden ibaretti: "Kürdistan'da kazanmak; Batı'da kaybettirmek."

HDP üçlü seçimler dizisinin son ayağında, diktatörlüğü tek ayak üzerinde bırakmak ve yeni bir meşruiyet denklemi oluşturmak açısından son derece elverişli bir seçenek sunan bu taktiği ete kemiğe büründürerek tarihi önemde bir rol üstlendi. HDP halklarımız arasında 24 Haziran'dan bu yana oluşagelen demokratik ortaklığa siyasi derinlik ve ruh kazandırdı. Parti yönetimi ve eş başkanlarımız, halklarımızın ve partililerimizin ortak zekasının eseri olan "Kürdistan'da kazanmak, Batı'da kaybettirmek" taktiğinin gereğini durup dinlenmeden çalışarak yerine getirdiler. HDP'yi bir arada ve aynı hat

üzerinde tutmayı başardılar.

Üyelerimiz ve örgütleyicilerimiz çatışmalı bir tarihin bütün yükünü sırtlandılar. Çelişkili toplumsal kesimlerin dikta-törlüğe karşı yürüyüşünü zorlaştırmamak uğruna, demeleri gereken pek çok şeyi içlerine attılar, bıktırıcı işleri sabırla, alçak gönüllükle yerine getirdiler.

HDP diktatörlükle mücadelenin 31 Mart seçimleri aşamasında Batı'da en büyük merkezlerde "görünmeyen güç" olarak çalıştı. Partinin bu tahammülle hareket etmesi bugün elde ettiğimiz sonuçta bu hakikatin payını gözlerden uzak tutmuş olabilir. Ama tarihsel bakış açısı kadar matematiksel gerçekler de görmek isteyenlere HDP'nin maddi rolüne ilişkin apaçık göstergeler sunacaktır: AKP'nin devrildiği her yerde belediye başkanının aldığı oy 24 Haziran'daki CHP+İ-Yİ oyunun HDP oyuyla toplamına eşittir. AKP'den alınan her belediyede HDP'nin, HDP'lilerin emeği inkâr edilemeyecek ve bu emek asla zayi olmayacaktır!

HDP VE KÜRTLER

7 Haziran 2015 seçimleri Cumhuriyet'in kurucu paradigma-sının her bir öncülünü çelerek "yeni yaşam"ın silüetini Türkiye'nin ufkuna yerleştirdi. Bunun günahının da sevabının da HDP'nin hesabına yazılması tarihin bir cilvesiydi; siyasal ve toplumsal süreçlerin medyanın prizmasında kırılarak halkın bilincine yansımalarının eseriydi. Oysa "müzakere" döneminin başlıca amilinin HDP olmadığı, bu sürecin bambaşka bir güç dizilişinin eseri olduğu en azından HDP'nin malumuydu. HDP'nin bugün dahi bu paradoksun sonuçlarından kendisini özgürleştirmiş olduğunu söyleyemeyiz: Bir yanda kendisinin sevk ve idare etmediği, Kürdistan kentlerini yerle bir ederek ilerleyen bir çatışmadan zarar gören halkların -seçmenlerinin- hak ve hukukunu koruma yükümlülüğünün getirdiği toplumsal-demokratik sorumluluk; öte yandan bu tarihsel sorumluluğun hakkını vermeyi durmaksızın zorlaştıran bir siyaset şekline ve hukuki sınırlara hapsolme mecburiyetinin getirdiği siyasi ve hukuki kayıt ve kısıtlar. Bu paradoksun, parlamenter mücadele alanının dışından bir başka ağırlık merkezine dayanmaksızın aşılamayacağını açıklamaya çalışmak bile gereksiz.

1 Nisan'dan başlayarak HDP'nin yanıtlanması gereken soru şudur artık: Normal takvime göre seçimsiz bir beş yıl olasılığını da hesaba katarsak, 1 Nisan'dan itibaren siyaseti nasıl toplumsallaştıracağımıza ilişkin bir mücadele stratejimiz olmaksızın demokratik kampın öncülüğü iddiasını sürdürebilir miyiz?

//

1 Nisan'dan başlayarak HDP'nin yanıtlanması gereken soru şudur artık: Normal takvime göre seçimsiz bir beş yıl olasılığını da hesaba katarsak, 1 Nisan'dan itibaren siyaseti nasıl toplumsallaştıracağımıza ilişkin bir mücadele stratejimiz olmaksızın demokratik kampın öncülüğü iddiasını // sürdürebilir miyiz?

Erdoğan özellikle 15 Temmuz 2016'dan, ama esasen 8 Haziran 2015'ten bu yana muhalefeti parlamentoya, parlamentoyu hapisaneye sıkıştırırken, toplumsal alan siyasetsiz kalacak olursa sorumluluk şu ya da bu sebeple ama neticede asli mücadele merkezini öznesiz bırakan muhalefetin omuzlarında olacaktır. Daha şimdiden, kayyımlar tarafından zapt edilmiş Kürdistan belediyelerinin tamamının neden sahiplerine geri dönmediği sorusu ortadadır ve doyurucu yanıtları gereksinmektedir. “Toplumsal olanın politikleştirilmesi, politik olanın toplumsallaştırılması” düsturunun sunduğu muazzam hamle imkânlarının fiiliyata geçirilmesine ayırdığımız zaman ve imkân miktarını artırmaksızın çözülemeyecek bir soruyla yüz yüzeyiz. HDP seçimli siyasette gösterdiği başarıyı seçimsiz dönemlerde yeniden üretmek yükümlülüğüyle karşı karşıyadır. Bu sorunun çözüm mekanının parlamento dışındaki bütün yaşam alanları olduğuna kuşku yok.

31 Mart, halklarımızın diktatörlüğe karşı “Êdi bese”, “Yetti gayri” haykırışıdır. Bu sonuç, ne bir parti ne de bir kişiye mal edilebilir. Geleceğimiz, bizi 31 Mart'a taşıyan bu dayanışmanın, kolektif zekânın, tahammülün ve neşenin gelişerek sürmesine ve çoğalmasına bağlıdır.

Halkların Demokratik Partisi, 31 Mart seçimleriyle Türkiye ve Kürdistan'ın özgür geleceğinde vazgeçilmez politik güçlerden biri olduğunu ispat etmiştir. Önümüzdeki dönemde Türkiye bu gücün toplumsallaşmasına tanıklık edecek. Yolumuz açık olsun.

2019 yerel seçimlerinde zorunlu göçün metropollerde siyasal/sosyal dönüşüme etkisi

Cumhur İttifakı'nın seçim çalışmalarını ve propagandasını Kürt karşıtlığı üzerinden yürütmesi, metropol kentlere zorla göç ettirilmiş ve aynı zamanda metropollerdeki Kürt siyasal hareketinin politik tabanını oluşturan Kürtlerde büyük bir tepkinin oluşmasına neden oldu. Erdoğan ve ekibi metropollere göç etmiş hemşehrileriyle ve dernekleriyle iletişim kurarken devlet zoruyla göç ettirilmiş Kürtleri ve onların sorunlarını görmezden geldi.

Türkiye 15 Temmuz 2016 askerî darbe teşebbüsü girişimi sonrasında darbecileri etkisiz hale getirme asayiş ve güvenlik çalışmalarına Türkiye'deki tüm muhalif sol – sosyalist kesimlerini de katmıştır. Darbe girişimi sonrası oluşan milliyetçi cepheden de destek alan AKP aynı zamanda Türkiye'nin siyasal toplumsal dönüşümünü tekçi otoriter ve muhafazakâr bir yapıya büründürdü. Bu yapıyı kalıcılaştırmak, sistemi her anlamda yapılandırmak için AKP/MHP milliyetçi cephe ittifakıyla Mart 2019 seçimlerine girdi. Karşı cephede duranları düşmanlaştırarak

İLYAS ERDEM

20 NİSAN 2019

//

1990'larda hayata geçirilen yerinden etme faaliyeti hacmi bakımından öncekilerle kıyaslanamazdı. On yıl kadar bir süre içinde 3 bin kadar köy ya da mezra yakılmış ve buralarda yaşayanlara herhangi bir olanak ve yer verilmeden boşaltılmıştır. Köylerin boşaltılması süreci binlerce vatandaşın yerinden edilmesine neden olurken aynı zamanda sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel birçok soruna da sebep olmuştur. 2019 yılını geldiğinde Türkiye'nin batı metropollerine yerleşmiş göç etmek zorunda bırakılmış Kürtlerin sayısı 10 milyonu geçmiştir.

'zillet ittifakı' tarafına yerleştirdi ve tüm muhalif kesimleri terörize ederek terör destekçileri, ihanetçiler olarak belirledi. Bu söylemler üzerinden milliyetçilik körüklendi, toplum arasında farklı düşünenler giderek ayrıştırıldı. Seçim mitingleri düzenleyen Erdoğan tüm propagandasını milliyetçilik üzerinden yürüttü. 2019 yerel seçimlerini devletin geleceği ve aynı zamanda kendi geleceklere açısından beka sorunu olarak gördü. Özelde bakıldığında AKP/ MHP seçim çalışmaları ve propaganda sürecini pratikte PKK/HDP ve Kürt karşıtlığı üzerinden yürüttü.

Metropollerde yapılan tüm propaganda ve mitinglerde Selahattin Demirtaş'ın video konuşmaları servis edildi. Kürdistan diye bir coğrafi bölgenin yokluğundan siyasi bir çıkış yaratmaya çalışıldı. Cumhur İttifakı'nın seçim çalışmalarını ve propagandasını Kürt karşıtlığı üzerinden yürütmesi metropol kentlere zorla göç ettirilmiş ve aynı zamanda metropollerdeki Kürt siyasal hareketinin politik tabanını oluşturan Kürtlerde büyük bir tepkinin oluşmasına neden oldu. Erdoğan ve ekibi metropollere göç etmiş hemşehrileriyle ve dernekleriyle iletişim kurarken devlet zoruyla göç ettirilmiş Kürtleri ve onların sorunlarını ve hatta varlıklarını görmezden geldi.

Metropol kentlerde seçmen kitesini oluşturanların büyük oranı Türkiye'nin az gelişmiş yerleşim yerlerinden bu kentlere göç etmiş kişilerden oluşmaktadır. Yine bu kentlere istem dışı politik nedenlerle göç ettirilen Kürtlerin sayısal oranı ve politik etkileri azımsanmayacak düzeydedir. Nüfus hareketliliği ve zorunlu göç Osmanlı döneminde olduğu gibi onun bakiyesi kabul edilen düşünce dünyası ve siyasal yapı üzerine kurulmuş olan Cumhuriyet döneminde de siyasal nedeni zorunlu nüfus hareketleri büyük ölçüde devam etmiştir. Ulus devlet yapısına uygun bir vatandaş arayışına giren yeni rejimin kurucu iradesi, bir taraftan ülkedeki insanların istenen vatandaş tipine dönüşmesi için çalışırken diğer taraftan devletin yeni sınırları içindeki etnik yapının istenilen şekle bürünmesi için büyük ölçekli nüfus hareketlenmelerine zemin hazırlamıştır. 1934 İskân Kanunu'nun ardından Tunceli, Erzincan, Bitlis, Siirt, Van, Bingöl, Diyarbakır, Ağrı, Muş, Erzurum, Elazığ, Kars, Malatya, Mardin ve Çoruh illerinden 5 bin 74 hanede yaşayan 25 bin 831 kişi Batı Anadolu'da zorunlu iskâna tabi tutulmuştur (Tesev -Kurban, Yeğen, 2012: 49).

1990'larda hayata geçirilen yerinden etme faaliyeti hacmi bakımından öncekilerle kıyaslanamazdı. On yıl kadar bir süre içinde 3 bin kadar köy ya da mezra yakılmış ve buralarda yaşayanlara herhangi bir olanak ve yer verilmeden boşaltılmıştır. Köylerin boşaltılması süreci binlerce vatandaşın yerinden edilmesine neden olurken aynı zamanda sosyal, ekonomik,

siyasal ve kültürel birçok soruna da sebep olmuştur. 2019 yılını gelindiğinde Türkiye'nin batı metropollerine yerleşmiş göç etmek zorunda bırakılmış Kürtlerin sayısı 10 milyonu geçmiştir. İstanbul, Mersin, Adana, İzmir gibi büyükşehirlerde yaşayan Kürtlerin sayısı Kürt illerinde yaşayan kişilerin sayısıyla neredeyse eşit duruma gelmiştir. Siyasal iktidarın güvenlik merkezli bir yaklaşımla Kürt sorununa yaklaşımı seçim mitinglerinde kitlelere tekrarlattığı 'tek devlet, tek ulus, tek bayrak, tek vatan' anlayışı, ulus devlet yapısının siyasal, sosyal ve kültürel alandaki tekçilik ve bütünlükçülük vurgusu yeni ayrışma kaynaklarının harekete geçmesine neden olmuştur.

Şu anda sayısal olarak en fazla Kürt'ün yaşadığı şehir olan İstanbul, tüm seçimlerde olduğu gibi yerel seçimlerde en fazla ön plana çıkan ve siyasi partilerin en çok önem verdikleri şehir olmuştur. İstanbul 16 milyon insana ev sahipliği yapmakta ve Türkiye nüfusunun hemen hemen yüzde yirmisini oluşturmaktadır. İstanbul ayrıca Türkiye'nin ekonomik ve sosyo-kültürel başkentidir. İstanbul'da kayıtlı seçmen sayısı bu seçimlerde 10 milyon 560 bin 963 olarak duyurulmuştur. Kayıtlı seçmenlerden 8 milyon 548 bin 585'i oy kullanmış ve katılım oranı yüzde 84 civarında olmuştur. Siyasi iktidar ve ekibinin seçimlerde İstanbul'da yaşayan 4 milyon Kürt vatandaşını ve onun değerlerini, gücünü görmemesi, görmek istememesi bunun üzerinden milli/ırkçı bir cephe yaratması iktidara kaybettirmiştir. Diğer metropol kentlerde de durum bunu gösterir niteliktedir.

Seçim sonuçları ülkedeki iç barış için bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Politika yapıcılarının oluşturduğu ayrıştırıcı ve düşmanlaştırıcı durumun tersine aynı kenti ve yaşam alanlarını paylaşan Kürtlerin, Türklerin ve diğer halkların birbirlerini anlamaları, sorunlarını ortaklaştıracak politikaların yerelden üretilmesi bağlamında seçim sonuçları bir fırsat sunuyor. Yerelde yaratılan CHP/HDP ittifaklı seçim sonuçları, metropol kentlere göç etmek zorunda kalmış, aynı zamanda politikleşmiş Kürt seçmenlerin taleplerini karşılayacak mı, ülkenin iç barışının sağlanmasına evrilecek mi asıl önemli olan bu.

//

Yerelde yaratılan CHP/HDP ittifaklı seçim sonuçları, metropol kentlere göç etmek zorunda kalmış, aynı zamanda politikleşmiş Kürt seçmenlerin taleplerini karşılayacak mı, ülkenin iç barışının sağlanmasına evrilecek mi // asıl önemli olan bu.